

[Landbrugsministeren]

Modsat kan vi sige, at der klart også vil være mulighed for i loven som i den eksisterende lovgivning at give dispensation på en række felter. Det kan være fra, om uddannelseskravet skal være opfyldt umiddelbart nu, eller mange andre ting. Her kan man som hovedregel sige, at dér skal der være noget, der positivt taler for, at man giver en dispensation. Man kan vel sige, at det er den almindelige regel for at give dispensationer. Eksemplet er, at hvis man er i færd med at færdiggøre sin landbrugsmæssige uddannelse, kan der dispenseres for det i en periode.

Så vil jeg gerne sige til hr. Bjørn Poulsen, at man skal lede længe efter mage til fordrejning af det, jeg sagde. Når hr. Bjørn Poulsen siger, at han har forstået mit indlæg her som en indrømmelse af, at denne landbrugslov ikke er til fordel for de unge, er det jo lige direkte imod det, jeg udtalte. Det tjener ikke noget formål at komme med et sådant udsagn. Jeg redegjorde for, at efter min opfattelse er den største fordel, man overhovedet kan tænke at give unge landmænd og dem, som tænker at gå ind i erhvervet, er muligheder for udvikling i erhvervet, udfoldelsesmuligheder, dynamik og forbedret økonomi. Alt det tilsigter dette forslag at skabe. Det tror jeg ikke der er ret mange der har forsøgt at tale imod. Det kan så godt ske, at det får til konsekvens, at priserne på bestemte ejendomme vil stige i forhold til, hvad de er i dag. Dér har vi klart erklæret os enige i, at der så skal ses på, om der er behov for – og i hvilken udstrækning – at ændre de finansieringsvilkår, som er i landbruget i dag, her specielt med henblik på unge førstegangsetablerede.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Der var måske nogle af mine spørgsmål, der var tekniske. Men der var i hvert fald ét af dem, som jeg ikke synes var så teknisk, og som jeg gerne vil bede landbrugsministeren svare på. Kan man bo i USA og leje et stykke jord i Danmark og drive en svinestald på det?

Der står i loven, at man kan leje et stykke jord i 30 år uden udstykning og opføre bygninger på det og drive produktion på det. Landbrugsministeren har her sagt, at landbrugsministeren er imod fjerneje. Kan man bo i USA og leje et stykke jord i Danmark og drive husdyrproduktion på det stykke jord, ja eller nej, i henhold til loven?

Jeg synes stadig væk, det er svært med den vetoret. Ministeren siger her klart og tydeligt, at der skal normalt meddeles tilladelse. Skal man så kunne nedlægge veto imod et nej? Er det det, der er meningen? Der står i bemærkningerne, at kun under særlige forhold kan der siges nej til en sådan ansøgning, men inde i loven står der, at enkelte medlemmer af kommissionen har vetoret. Jeg synes, det er meget, meget uklart. Det logiske ville da være, hvis man ville have en vetoret, at der skulle stå, at der skal være begrundelser for, at man går over de fastsatte grænser, og ikke, at der skal være en begrundelse for ikke at gøre det.

Jeg synes, det er dybt besværligt at forstå dette, og jeg ville gerne have, om Det Radikale Venstre vil forklare mig, hvad der ligger i veto-retten, når der skal nedlægges veto imod, at der kan gives tilladelse. Jeg synes ikke, det er til at forstå, og jeg tror ikke, Det Radikale Venstre har været tilstrækkelig omhyggelig, hvis det er dette, der har været det afgørende punkt for dem.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Landbrugs- og Fiskeriudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.15.

Mødet udsat kl. 12.07

Mødet genoptaget kl. 13.15

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 215:

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen. (Forenkling af styrelsesregler m.v.).

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 23/2 89).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 5 opførte sag, nemlig:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 216:

Forslag til lov om ændring af lov om styrelsen af kommunernes skolevæsen og af virksomhed efter lov om fritidsundervisning m.v. (Ophævelse af reglerne om styrelse af kommunernes folkeskoler).

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 23/2 89).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Forhandling

Helle Degn (S):

Folkeskolen er et produkt af et stærkt politisk ønske, også fra Socialdemokratiet, om at sikre alle danske borgere lige adgang til viden og velfærd. Socialdemokratiet ønsker at fastholde den idémæssige baggrund for folkeskolen – modsat undervisningsministeren, som ønsker 2.000 private folkeskoler, som det siges. Lad mig indledningsvis slå dette fast i hele denne debat, da der flourer mange myter.

Loven om folkeskolens mål og rammer er ikke til debat i dag, men alene styringen af det ene led i folkeskolen. Kravene om henholdsvis en central eller en decentral styring har efter vores opfattelse ændret sig i de sidste mange år, og ensartetheden ønskes efter vores opfattelse erstattet med større forældre- og elevindflydelse og større medarbejderindflydelse, og dermed opstår kravet om større forskellighed.

Disse signaler ønsker Socialdemokratiet i Danmark og i de øvrige nordiske lande at gøre noget ved. Derfor har vi udarbejdet en fornyelsesplan for hele den offentlige sektor, hvor selvforvaltning, decentralisering og bruger- og medarbejderdemokrati er nøgleordene for os. Vi skal udvikle den offentlige sektor og har ikke det ønske, som denne regering er besjælet af, at afvikle den offentlige sektor. Hvis vi skal udvikle og omstille den offentlige sektor, så har den offentlige sektor brug for flere fortalere, for flere ambassadører. Større forældreindflydelse, forenkling og decentralisering er det, Socialde-

mokratiet er gået efter i denne debat. Sådan som vi ser det, kræver fremtidens skole en meget stor opbakning og et meget stort engagement fra alle sider, både fra forældre, elever og medarbejdere.

Forliget imellem regeringspartierne, Socialdemokratiet og Kristeligt Folkeparti håber vi på gør alle mere bevidste om vores fælles ansvar for folkeskolen og for vores børn, et ansvar, som forældrene ikke kan skubbe over på lærerne, og som de lokale politikere ikke kan skubbe videre. Alle har vi vores del af ansvaret.

Under forhandlingerne har Socialdemokratiet arbejdet for, at alle grupper i den nye skolebestyrelse får stemmeret. Medarbejderne i både den private og i den offentlige sektor bør efter vores opfattelse have medbestemmelse og stemmeret; vi skal arbejde på at få gennemført demokratiske rettigheder i begge sektorer. Det kunne der ikke opnås enighed om, og derfor valgte vi den lokale afgørelsesmodel, som vi har udmærkede skolepolitiske erfaringer med. Jeg vil bare henvise til etableringen af børnehaveklaser, jeg vil henvise til debatten og udviklingen omkring undladelse af kursusdeling i 8. og 9. klasse. Der har uddelegeringen givet resultater, som Socialdemokratiet kan være yderst tilfreds med.

Socialdemokratiet har også arbejdet for, at det nye pædagogiske råd for alle de pædagogiske medarbejdere selv må have retten til at vælge en formand eller en mødeleder, indkalde til møder og selv rejse spørgsmål til debat i rådet, i virkeligheden sådan at ganske almindelige mødetiske regler kommer til at gælde. Efter vores opfattelse står der her tilbage en drøftelse om udarbejdelse. Der ligger en vedtagelse, men der står også en drøftelse tilbage om udarbejdelse af et sæt vedtægter, og vi synes, det vil være en klog attitude for forligspartierne at være lydhøre i den kommende tid.

Socialdemokratiet har arbejdet for en klar præcisering af ledelsesansvar og kompetenceafklaring. Det er især vigtigt, når vi jo i de kommende år decentraliserer flere og flere beslutninger.

Ligeledes synes vi, at der skal ses lidt nærmere på ønsket om forældredeltagelse under hensyn til den nye kategori af forældre, som har delt forældremyndigheden imellem sig. Folkeetinget har justeret sin lovgivning, og det mener vi også vi skal overveje under udvalgsarbejdet.

[Helle Degn]

Også spørgsmålet om en fælles valgdato over hele landet af valget til skolebestyrelser vil vi gerne opfordre til at vi finder en fornuftig løsning på.

Vi tror, det fremover er meget vigtigt, at vi får forøget stemmeprocenten, og at flere deltager i beslutningerne, når de bliver lagt ud.

Jeg vil slutte med at sige, at Socialdemokratiet kan anbefale forslaget og er glad for det forlig, der er indgået, og vi vil også i denne sag lytte meget nøje til, hvad de forskellige grupper giver af meldinger. Det er vores opfattelse, at forældre i lokalområderne stiller et krav om kvalitet til skolen, det behøver lærere heller ikke at frygte. Lærere stiller krav om kvalitet, det gør forældre også på deres børns vegne.

Vi tror også, det er vigtigt, at vi udvikler forældredemokratiet, og vi synes, det er vigtigt at pege på, at forældredemokratiet også går ud over den enkelte klasse, og vi ser meget gerne, at der bliver en forøget dialog imellem den enkelte klasses forældre, råd og så skolebestyrelsen.

Vi tror på, at den fredsommelige måde, som vi ved forældre, lærere og ledere faktisk samarbejder på i dag, vil fortsætte til gavn for skolens elever.

Kirkegaard (KF):

Med dette forslag går folkeskolen lysere tider i møde til gavn og glæde for såvel forældre som elever og lærere. Det er et betydningsfuldt forslag, der muligvis vil medføre de største ændringer i folkeskolen siden 1975.

I Det Konservative Folkeparti støtter vi det indgåede forlig helhjertet, og jeg vil gerne i det følgende understrege nogle punkter, som vi lægger særlig stor vægt på.

Forslaget medfører en kraftig regelforenkligning. Hvor i dag selv en meget banal beslutning skal gennem mange besluttende eller høringsberettigede led, vil den nye forældredominerede skolebestyrelse inden for den givne ramme selv kunne træffe en række beslutninger. Dermed får vi hurtigere beslutninger og vi får glade mennesker, når vi fritager dem for den trælsomme gang i bureaukratiets trædemølle.

Den bedste hjælp, vi kan give folkeskolen, er at indrette den sådan, som forældrene ønsker det. Derfor er det positivt, at vi nu giver forældrene større kompetence til at træffe beslutninger.

Decentralisering er godt, men er ikke uden en vis risiko. I Det Konservative Folkeparti ønsker vi decentrale beslutninger, men vi ønsker ikke en udvikling hen imod disse omtalte 2000 friskoler, der selv bestemmer over fag og indhold.

Vi ønsker at fastholde et nationalt niveau, og vi ønsker derfor fælles mål og rammer for indhold og kvalitet, og vi lægger stor vægt på ministerens gentagne tilsagn om en præcisering af fagenes formål og de vejledende læseplaner.

Med forslaget siger vi farvel til det flade kollektive ledelsesideal, som desværre har været fremherskende i mange folkeskoler i det sidste par årtier.

Vi vil have skolelederen frem i dagslyset for at lede, motivere og inspirere i det daglige arbejde.

Den moderne skoleleder vil naturligvis trække sine medarbejdere ind i beslutningsprocessen. Han vil ofte med fordel kunne delegerer sin beslutningskompetence ud i systemet, men det er skolelederen, der billedlig talt kan hænges op i lygtepælen, hvis beslutningerne ikke har den fornødne lødighed. Det er hans eller hendes ansvar, at beslutningerne har en sådan kvalitet, at de kan virkeliggøre skolens målsætning.

Vi får en elendig folkeskole, hvis vi ikke har ansvarsbevidste og engagerede lærere. De skal ikke være magthavere i folkeskolen – naturligvis ikke – men vi kan hverken som politikere eller forældre undvære lærernes professionelle rådgivning i pædagogiske spørgsmål.

Denne balance opnår vi igennem forslaget. Vi får lovfæstet et pædagogisk råd, som skal være rådgivende over for skolens ledere, og som frit kan udtale sig om pædagogiske spørgsmål til skolebestyrelsen.

Der har været en hed diskussion om ledelsen af de pædagogiske råd. Som bekendt har bl.a. Kommunernes Landsforening haft et brændende ønske om, at skolelederen skulle være født mødeleder. Dette ønske har vi ikke imødekommet, idet spørgsmålet om mødeledelsen er lagt ud til lokal afgørelse. Denne løsning må være den rigtige i en tid, hvor vi alle taler om decentrale beslutninger.

I Det Konservative Folkeparti anser vi det imidlertid for uklogt at påtvinge skolelederen mødeledelsen, hvis han eller hun ikke selv ønsker det. Vi er ikke uforstående over for lærernes betænkelighed ved igennem en eventuel

[Kirkegaard]

stemmeret i skolebestyrelsen at komme til at optræde som tungen på vægtskålen mellem stridende forældregrupper. Man bør derfor lokalt tænke sig meget godt om og tale tingene grundigt igennem, før man udnytter muligheden for at give lærerne stemmeret. Det vil ikke mindst være klogt at lytte til lærernes egne synspunkter i dette spørgsmål.

I de sidste dage har Danmarks Lærerforening kritiseret forslaget voldsomt. Kritikken har taget udgangspunkt i den for lærerne værste tænkelige fortolkning af en række punkter i forslaget. Det drejer sig f.eks. om ankenmuligheder, om lærerrepræsentationen i skolebestyrelsen og onde skolelederes mulighed for ved at undlade at indkalde til møde i det pædagogiske råd at forhindre dette i at drøfte en sag og udtale sig om den. Man har endda anset det for en mulighed, at mødelederen kun skulle vælges for et møde ad gangen.

Under udvalgsbehandlingen bliver der rig mulighed for at tage disse fortolkningsmuligheder ved vingebenet og ved ministerens hjælp få dem afkræftet.

Når dette er sket og vandene har lagt sig, vil såmænd også Danmarks Lærerforening indse, at dette forslag slet ikke er så tosset endda, for nu at sige det på vestjysk.

(Kort bemærkning).

Bente Juncker (CD):

Det lød alt sammen så smukt, det, den konservative ordfører, hr. Kirkegaard, sagde om målet og indholdet i folkeskolen, for det er jo det, som De Konservative sætter meget højt. Hr. Kirkegaard talte meget om, at han så hen til det indhold og det mål, som undervisningsministeren ville præstere i form af nogle læseplaner.

Hvordan vil hr. Kirkegaard sikre det, når der tydeligt står, at det er skolebestyrelserne, der skal vedtage læseplanerne?

(Kort bemærkning).

Kirkegaard (KF):

Jeg siger tak for de smukke ord fra fru Bente Juncker, men skal i øvrigt blot bede fru Bente Juncker om at læse forslaget; så vil hun nemlig finde ud af, at det ikke er skolebestyrelsen, men kommunalbestyrelsen, der vedtager læseplanerne.

(Kort bemærkning).

Bente Juncker (CD):

Nu ved hr. Kirkegaard jo godt, hvordan sådan noget foregår, og det, jeg er ude efter, er den ensartethed, som også hr. Kirkegaard står for. For hr. Kirkegaards parti er jo også meget centralistisk, og den tale, der kom her, var en centralistisk tale, der skulle forsvare, at det hele nu var decentralt, og at det, dette her går ud på, er, at skolebestyrelserne indstiller til kommunalbestyrelsen, og så giver man pr. automatik det blå stempel.

Hvordan forestiller hr. Kirkegaard sig så at skolerne kommer til at se ud? Det bliver netop det, hr. Kirkegaard ikke ville have: 2.000 forskellige friskoler.

(Kort bemærkning).

Kirkegaard (KF):

Jo, fru Bente Juncker, jeg ved godt, hvordan det foregår. I langt de fleste tilfælde sker der det, at man simpelt hen overtager de udsendte vejledende læseplaner. Og da jeg har en sikker forvisning om, at de vil blive mere præcise end hidtil, går vi i den rigtige retning. Men det er da sådan, at hvis man på en skole har et bestemt ønske om at få lov til at præge undervisningen på en bestemt måde, skal der også være mulighed for det; så kan vi også lave det i overensstemmelse med forældrenes ønsker, og det er helt i orden.

I øvrigt vil jeg protestere imod, at fru Bente Juncker siger, at Det Konservative Folkeparti er et centralistisk parti. Her adskiller vi os på det kraftigste fra CD.

(Kort bemærkning).

Bente Juncker (CD):

Nu skal undervisningsministeren høre efter: Det, hr. Kirkegaard lige stod og sagde, bekræfter, at der nu kommer 2.000 forskellige modeller ganget med fagene. Det er jo det, det handler om: 2.000 forskellige modeller ude omkring i kommunerne og et kæmpeslagsmål. Jamen hvorfor påstår man så, at forældrene har fået indflydelse her, når man alligevel siger, at det er undervisningsministeren, der bestemmer det hele?

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg tror, det må blive den sidste korte bemærkning til hr. Kirkegaard.

(Kort bemærkning).

Kirkegaard (KF):

Jeg skal ganske kort repetere systemet for fru Bente Juncker.

Folketinget og undervisningsministeren har et ansvar for det nationale niveau og har ganske store muligheder for at dirigere ved hjælp af fagenes formål, ved hjælp af prøvekrav og ved hjælp af vejledende læseplaner.

Der er ikke noget til hinder for, at man i en kommune eller på en skole kan sætte et vist lokalt præg på det, sådan som hr. Erhard Jakobsen jo gjorde det i rigt mål i Gladsaxe Kommune i sin tid. Men jeg er overbevist om, at det nationale niveau efter det system, vi her har udarbejdet, vil blive sikret i større udstrækning, end det er sikret i dag.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Jeg vil gerne indlede med at takke den konservative ordfører for den meget præcise bekræftelse af, hvad vi alle anede. Der ligger en central styring, en stærkere direktoratsstyring til grund for alle de smukke ord om decentralisering og selvforvaltning.

Hovedårsagen til, at vi for anden gang inden for knap tre måneder står over for en ændring af folkeskoleloven, er vel de omfattende besparelser, der blev lagt op til med Lotz-betænkningerne og aftalen fra juni 1988, hvor stat og kommuner blev enige om at holde skatten i ro.

Hr. Kirkegaard gentog, at det er en historisk dag – måske den største siden 1975. Ja, den er historisk også for mig, for jeg ser en sammenhæng mellem de ændringer af loven, der blev foretaget for knap tre måneder siden, nemlig i december, hvor ministeren fik bemyndigelse til at gennemføre generelle principper for fastlæggelse af ressourceforbruget pr. elev og tilladelse til samlæsning i over halvdelen af de obligatoriske timer og sidst, men ikke mindst, hurtigere og nemmere adgang til at nedlægge skoler.

Aftalen om disse ændringer blev som bekendt under megen buldren og utrolig stolthed fra ministerens side sendt ud i verden som en aftale mellem KL, Danmarks Lærerforening, Skole og Samfund og ministeren. Enigheden

var blevet til på baggrund af DLF-tilbudet om uden forhåndsbetingelser at føre helhedsforhandlinger om en samlet plan for folkeskolens fremtid.

SF stemte imod denne lovændring, og vi måtte med beklagelse konstatere, at det skoleforlig, der blev indgået i 1975, og som SF har været en ivrig deltager i, var brudt.

I dag står vi altså med den næste ændring, der betyder meget store ændringer ikke blot i omfanget af paragraffer, men – hvad der er det eneste afgørende – også på indholdssiden og for begrebet den danske folkeskole.

Jeg finder det dybt beklageligt og betænkeligt, at ministeren og hans forligspartier ikke har lagt afgørende vægt på, at de mennesker, der sidder midt i folkeskolens virkelighed, skal høres, for hvis de ikke går helhjertet med, så lykkes det ikke.

En styrkelse af samarbejdet mellem elever, forældre og lærere har i de seneste år været en afgørende brik i alle bestræbelser med hensyn til folkeskolens udvikling, for det er jo dér, det foregår; det, der foregår dér, er først og fremmest et anliggende mellem børn, forældre og lærere.

Men hvorfor bliver SF mere og mere rystet og bekymret for de kvartalsvise udspil på folkeskoleområdet? Jo, det gør vi, fordi vi mener, at der bag de principper, lovændringen lægger op til, ligger et syn på mennesker, der er fundamentalt anderledes end det menneskesyn, vi har.

Disse forslag kan tolkes som et forsøg på at sætte spørgsmålstejn ved folkeskolens formål, og jeg kan i den forbindelse stoppe op og sige til fru Helle Degn, at jeg undrer mig over, at det er nødvendigt for fru Helle Degn at gøre så meget ud af, at det ikke er folkeskolens formål, der er sat til debat i dag. Jeg er glad for, at fru Helle Degn synes det, og jeg vil bede ministeren bekræfte, at hans opfattelse er den samme. For uden det kunne jeg også frygte, at den fælles intention, vi indtil nu har haft om, at folkeskolen skal være demokratiets sande yngleplads, ikke mere er til stede.

Jeg ved godt, at undervisningsministerens svar formodentlig vil være, at jeg ser spøgelser, men for mig at se er dette forslag et brud med den tanke, at folkeskolen indtil nu har haft et formål i sig selv, nemlig at tilbyde alle børn en alsidig udvikling i en årgangsdelt, rimelig ens-

[Hanne Thanning Jacobsen]

artet folkeskole uden at skulle tage afsmitning fra de overliggende uddannelser.

Ministerens udtalelse i dag om ophør af enhedslæreruddannelsen følger sig med grusom ærlighed smukt ind i dette mønster.

Elevernes behov og ret til uddannelse har været udgangspunkt for regelstyringen indtil nu. Derigennem har regering og Folketing vedkendt sig det fælles ansvar for folkeskolen, men med dette forslag fralægger folketingsflertallet sig dette overordnede ansvar.

SF's syn på disse forslag kan sammenfattes i følgende punkter:

Principielt kan vi naturligvis støtte intentionerne om højere grad af selvforvaltning og den dermed forbundne uddelegering af økonomisk og uddannelsespolitisk kompetence. Men på et så vitalt område som folkeskolen bør der være en højere grad af sikring af ensartethed og niveau, end der lægges op til med forslagene.

SF er absolut modstander af, at lærernes indflydelse bliver begrænset ved, at det pædagogiske råd i modsætning til de nuværende lærerråd bliver uden kompetence og uden mulighed for at vælge formand og organisationsform. Det burde være en selvfølge, at lærerne selv vælger repræsentant og leder af rådsarbejdet, og det burde være en selvfølge, at der bliver sikret tid hertil.

Det pædagogiske råd bliver udelukkende rådgivende for skoleleder og skolebestyrelse, hvorved disse parter beføjelser forøges. På denne baggrund vil det være afgørende, at rådet kan sende sine synspunkter frem uden censur til de besluttende organer. Den rådgivende funktion skal kunne udøves både i forhold til leder, bestyrelse og kommunalbestyrelse.

Jeg har stor respekt for det arbejde, der udføres af skolens andre personalegrupper, men skolens hovedformål er undervisning. Derfor bør underviserne vælge egne repræsentanter og de øvrige grupper deres egne repræsentanter. Det fremgår i øvrigt også af det forslag, SF fremsatte i januar måned 1988, at vi ønsker medarbejderindflydelsen fastholdt, og jegfatter simpelt hen ikke, at Socialdemokratiet har følt sig nødsaget til at acceptere, at medarbejdernes indflydelse skal ofres, for at lederens indflydelse kan blive styrket så voldsomt.

Derfor vil jeg gerne gentage spørgsmålet til fru Helle Degn: Hvad har Socialdemokratiet egentlig opnået ved dette forlig? Jeg har svært

ved at se det og vil blot trække et enkelt forhold frem nu.

I den meget ophedede debat efter forligets indgåelse for et par uger siden talte fru Helle Degn meget om åremålsansættelse af ledere. Det synes jeg er en meget fin idé, men jeg har ikke kunnet finde den i forslaget.

Jeg vil gerne spørge ministeren, hvilke forventninger han har til, og hvilke tanker han har om, hvad der sker, når karklude får for megen magt.

Jeg har ligeledes overordentlig svært ved at forstå, at det at øge forældreindflydelsen, som alle ønsker, nødvendigvis skal ske på andres bekostning. Jeg synes, det er helt fint at øge forældrenes indflydelse, men jeg har overordentlig svært ved at forstå, at det skal ske på andres bekostning.

For øvrigt kunne man spekulere over, om forældrene får øget indflydelse, eller om det ikke kun er de få forældre, der kommer til at sidde i skolebestyrelsen, der får det. Vi finder, at forældrene i den enkelte klasse skal have mulighed for at øve indflydelse på skolebestyrelsen. Derfor burde der selvfølgelig være en direkte forbindelse mellem klasserepræsentanten og forældrerepræsentanten i skolebestyrelsen, ligesom der burde være en direkte forbindelse mellem det pædagogiske råd og de pædagogiske repræsentanter i bestyrelsen. Den direkte forbindelse mellem elever og elevrepræsentanter bør selvfølgelig understøttes. Alt i alt kunne skolebestyrelsen derved få vægt i sit arbejde og kunne foruden at være et administrativt organ også blive det pædagogiske forum på den enkelte skole. I virkeligheden har lovforslagets sprog den bedste spejling af, hvad det i grunden handler om:

1. Skolelederen leder og fordeler arbejdet.
2. Kommunalbestyrelsen kan lave del og hersk-politik.
3. Lærerne fratages kompetence.
4. Lærerrådet forsvinder.
5. Skolekommissionen forsvinder.
6. Klageinstansen er den samme som den besluttende myndighed, nemlig kommunalbestyrelsen.

Alle punkterne er en karikatur på decentralisering. De indskrænker det gældende demokrati, arbejdspladsdemokratiet, og er langt fra den demokratiske selvforvaltning, vi i SF ønsker såvel for folkeskolen som for den øvrige offentlige sektor.

[Hanne Thanning Jacobsen]

Kommunalbestyrelsen kan nu langt bedre dele og herske, dels fordi der er færre landsdækkende krav, men så sandelig også fordi skolekommissionens rolle som formidlende led mellem forældre, lærere, elever og politikere og administration fjernes.

Byrådene vil simpelt hen ikke kunne få tid og ikke få de nødvendige synspunkter med i deres behandlinger. Resultatet må blive større magt til embedsmændene, så den påståede større forældreindflydelse skal nok tages med et stort gran salt.

Jeg finder det fortvivlende, at den kreative og konstruktive pædagogiske debat, som bl.a. de over 4.000 ansøgninger til folkeskolens udviklingsråd sidste år har sat i gang mellem brugere og ansatte, nu kan blive erstattet af kontrol og hang til magtudøvelse.

Derfor vil jeg til afslutning sige følgende: Det er godt, at der sker forenklinger, og at den enkelte skole får mere indflydelse på egne forhold. Det er godt, at forslaget lægger op til mindre bureaukratiske former. Men hvem er det i virkeligheden, der får indflydelse? Jeg håber, forældrene får det. Jeg ved, skolelederen får det. Lærerne får helt åbenbart mindre. Og dem, det hele handler om, eleverne, får stadig væk ingenting.

Vi vil selvfølgelig i forbindelse med det kommende udvalgsarbejde stille ændringsforslag, således at Folketingets medlemmer kan få lejlighed til at stemme for en demokratisk styrelsesordning for den danske folkeskole.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Til fru Hanne Thanning Jacobsen vil jeg sige: Det kræver mod at turde gennemføre decentralisering og den decentralisering, vi synes er nødvendig netop i disse år af den offentlige sektor. Jeg synes, det er ærgerligt, at SF vakler og ikke rigtig tør være med til at træffe de nødvendige beslutninger. Det kræver nogle afklaringer af kompetence- og ansvarsfordelinger, som vi er nødt til at træffe beslutning om.

Jeg synes også, det er ærgerligt, at fru Hanne Thanning Jacobsen mener, denne debat i høj grad handler om hele folkeskolens formålsparagraf. Det gør denne debat ikke – den er fuldstændig uændret. Det eneste, vi diskuterer i dag, er styrelsesstrukturen i de yderste led af folkeskolens styrelse; det er ikke formålet med

den danske folkeskole og rammerne omkring den danske folkeskole, der er til debat her i dag.

Hvad har Socialdemokratiet opnået med hensyn til medarbejderindflydelse? Jo, vi har faktisk fået udvidet medarbejderindflydelsen til ikke kun at gælde lærerne, men også de øvrige medarbejdere, der er i dagens folkeskole. Det synes vi er en god ting, og det tror jeg faktisk også at SF, når det kommer til stykket, i virkeligheden er enig i. Vi kan ikke undvære, at andre medarbejdere også får mulighed for at få indflydelse på deres arbejdsplads.

Hvad angår åremålsansættelsen, skal jeg sige, at der imellem forligspartierne er enighed om, at der kommer en bemærkning med – ikke i selve lovteksten, for dér hører det ikke hjemme, men i betækningsbidraget – om åremålsansættelse af ledere.

Til sidst vil jeg sige: Der er ikke noget i dette forslag, der forhindrer klasseforældrerepræsentantskaberne og den måde, man organiserer det lokale skoledemokrati på, tværtimod er jeg ligesom fru Hanne Thanning Jacobsen optaget af, at det bliver muligt at styrke – det sagde jeg også i mit første indlæg – den gode tradition, der er ved at blive bygget op på flere skoler med klasseforældreskaber, som så skal kommunikere med skolebestyrelsen. Det tror jeg er en pædagogisk og en demokratisk tradition, der er god at styrke. Det er også vores ønske.

(Kort bemærkning).

Marianne Jøved (RV):

Jeg er i besiddelse af et beslutningsforslag, der hedder nr. B 88 fra folketingssamlingen 1987-88, og det er et forslag fremsat af SF, som hedder »Om selvforvaltning og demokrati i folkeskolen«.

Jeg vil bede fru Hanne Thanning Jacobsen om kort at redegøre for eller forklare, hvori forskellen mellem SF's forslag fra sidste folketingssamling og det forslag, der nu er fremsat af et flertal, består.

SF's ordfører sagde, at det forslag, vi behandler i dag, er en karikatur på decentralisering. Det kunne jeg også godt tænke mig at få uddybet. Det er en slags overskrift, der er temmelig værdiladet. Decentralisering betyder i mine ører – og det er her, når vi går fra ord til handling, det bliver svært – at man lægger kompetence og ansvar ud, og at der bliver en klar opgavefordeling, og det er det, det foreliggende forslag drejer sig om. Hvori består karikaturen?

[Marianne Jelved]

Medarbejderindflydelsen er nærmest ødelagt, har jeg forstået. Jeg vil meget gerne have konkret beskrevet, hvad det er, lærerne i dagens folkeskole ikke vil kunne få indflydelse på, hvis dette forslag bliver vedtaget.

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Nu er lærerne kommet i salen, skal jeg love for, Nu skal vi til at høre hinanden i lektierne, men det kan vi da godt gøre.

Jeg takker fru Helle Degn for svaret. Jeg føler ikke, at Socialistisk Folkeparti mangler mod. Jeg føler faktisk, at vi har haft modet til at sige, at Folketinget ikke er et ekspeditionskontor, der bare siger javel, fordi nogle organisationer i december bliver enige om nogle regler for folkeskolen. På samme måde har det været for os denne gang; vi har set på det forlig, der er kommet ud af forhandlingerne, og så har vi taget vores holdning ud fra det.

Endelig skal jeg gøre en enkelt bemærkning til fru Helle Degn om det at undvære andre personalegrupper i skolebestyrelsen. Nej, det synes vi bestemt heller ikke, og jeg husker også, at Socialdemokratiet i sit forslag om skoleråd, som Socialdemokratiet fremsatte tre måneder efter, at SF havde fremsat vores forslag sidste år, havde en konstruktion, der var meget lig vores med nogle enkelte personer mere på de samme pladser; også i det socialdemokratiske forslag var der altså rum og plads for det øvrige personale på skolen.

Til fru Marianne Jelved vil jeg sige, at jeg ikke vil stå her og gennemgå beslutningsforslag nr. B 88. Jeg synes, fru Marianne Jelved skal sætte sig til at læse vores forslag igen, for så vil hun se – og det vil jeg kort i overskrift svare – at vores konstruktion er, at vi har prøvet at finde en balance mellem brugere og ansatte, elever, lærere, forældre og ledere, i et forholdstal, der hedder 4:4:4:2:1, i et skoleråd, der samlet med skolelederen som den udøvende og hele forsamlingen som den besluttede myndighed var skolens ledelse. Det er en kollektiv ledelse. Javel. Jeg har hørt en ordfører lægge afstand til den nu, men det er altså SF's model.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Fru Helle Degn siger, at det kræver mod. Ja,

jeg synes også, det er modigt, at man nu overlader større beføjelser til den skoleleder, som undervisningsministeren i sommer kaldte »karklud«. Det er da modigt at give magten til en »karklud«. Men jeg synes også, det er modigt og dristigt og farligt, at man laver dette her uden at have afprøvet det på forhånd.

Da vi sidste år foreslog, at man nu skulle gå i gang med nogle forsøg med hensyn til selvforvaltende demokrati, fik vi at vide, at det skulle man overhovedet ikke; der var ikke brug for noget som helst. Nu vil man lave en ny skolestyrelse, uden at den er diskuteret grundigt rundt omkring, og uden at det er afprøvet. Det er sådan set modigt. Det indrømmer vi blankt.

Hvad angår lærernes indflydelse, de utaknemmelige skarn, som ikke er glade for den ordning, der nu kommer – og jeg er jo ikke lærer, jeg er forældre – vil jeg sige: Hvorfor alt det pjat med mødelederen? Hvorfor må man ikke vælge sin egen organisationsform? Hvorfor må man ikke vælge sin egen formand? Hvorfor står der pludselig i et lovforslag, at man må selv finde ud af, om man vil have en mødeleder eller ej? Det er da noget nyt, at man pludselig skriver i et lovforslag om mødeleder, så der er åbenbart et eller andet med, at lærerne ikke må være der for meget, og hr. Kirkegaard sagde jo meget tydeligt farvel til det flade, kollektive ledelsesideal. Det er det, De Konservative siger, det er det, undervisningsministeren siger, og det er det, der sker – uanset at nogle af forligspartierne havde tænkt sig noget andet.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Jeg kunne forstå på fru Hanne Thanning Jacobsen, at den eneste principielle forskel, der var på SF's beslutningsforslag fra sidste år og det forslag, regeringspartierne, Kristeligt Folkeparti og Socialdemokratiet lægger frem i dag, er, at der er kollektiv ledelse i SF's forslag.

Så må jeg gentage mit spørgsmål fra før, som jeg ikke fik svar på: Hvad forhindrer i det forslag, vi behandler i dag, lærerne i at have konkret indflydelse på stort set alt det, de har indflydelse på i dag? Hvilke konkrete forskelle er der på lærernes mulighed for at have indflydelse på skolens hverdag og de beslutninger, der træffes, med den gældende struktur og med den struktur, der er lagt op til i det forslag, vi behandler?

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Til hr. Aage Frandsen vil jeg sige: Ja, det kræver mod i de kommende år at placere ansvar og kompetence, som før har ligget centralt, og uddelegere flere opgaver, som har med økonomi og pædagogik at gøre. Det er det, vi gør her. Det kræver mod at træffe beslutninger. Det kræver også mod at placere ansvaret, og det er der behov for, for i og med at vi lægger flere beslutninger ud, er der også brug for, at vi kan henføre ansvaret til personer og ikke bare til store kollektive lederskaber. Der er nok en skillelinje her imellem de krav og behov, SF oplever, og dem, Socialdemokratiet oplever, når man uddelegerer kompetence og ansvar. Vi tror, det bliver nødvendigt i de kommende år også at præcisere, hvem vi uddelegerer det til.

Hvad angår spørgsmålet om at styrke demokratiet, tror jeg, at det, det handler om her, er at få styrket forældrenes aktive deltagelse, at de kommer ind på et så tidligt tidspunkt i hele beslutningsprocessen som overhovedet muligt. Men de beslutninger, strukturen, vi træffer her, sikrer jo ikke i sig selv demokratiet. Der skal en meget fin vekselvirkning til. Og det er derfor, jeg har gjort opmærksom på, at det er nødvendigt også at satse på forældredemokratiet i den enkelte klasse i samvirke med skolebestyrelsen. Og vi ser meget gerne, at de mennesker, der nu skal føre disse bestemmelser ud i livet, også prøver med en udvidet demokratisk struktur; det er der ikke noget til hinder for i forslaget.

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Det glæder mig, at jeg slet ikke fik fru Marianne Jelved til at ryste på hånden angående spørgsmålet om ledelsesform i den danske folkeskole, for når det er så naturlig en ting for fru Marianne Jelved, og når Socialdemokratiet som sagt for et år siden fremsatte et forslag, som er helt parallelt til SF-forslaget med hensyn til tankegangen om en kollektiv ledelesesform, må jeg kunne konstatere, at der er et flertal i Folketinget for at gennemføre det. Så det ser jeg sandelig frem til.

Fru Marianne Jelved spørger mig, hvad lærerne ikke kan. Det afgørende – og det har vi jo alle fået masser af breve om – er, at lærerne føler, at man her har lavet en struktur, hvor man

har taget den udtaleret og kompetence, lærerne hidtil har haft, fra dem, og at man ikke mener – og det tror jeg også jeg nævnte i min ordførertale – at der overhovedet er nogen regler for, hvordan det pædagogiske råd skal skrues sammen; man ved ikke, om man har lov til selv at vælge en rådsleder. I det hele taget er strukturen for det, der skal afløse lærerrådets nuværende form og funktion, så uklar, at mange med rette bliver ængstelige for, hvad det handler om.

Jeg vil til sidst bede fru Helle Degn, ligesom fru Marianne Jelved bad os om at gennemgå vores beslutningsforslag om demokrati og selvforvaltning i folkeskolen, om at forklare, hvad det er, der er sket siden april måned 1988, som gør, at Socialdemokratiet finder det så væsentligt, at der her, ti måneder efter, absolut skal lovgives, skønt Socialdemokratiet ligesom SF sidste forår ønskede en forsøgsperiode, hvor man afprøvede de forskellige former for ny ledelse.

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Jeg er ved at lægge op til en afslutning af de korte bemærkninger i denne omgang, men der er endnu plads til nogle stykker.

(Kort bemærkning).

Kirkegaard (KF):

Jeg er egentlig ked af at skulle blande mig i diskussionen mellem fru Marianne Jelved og fru Hanne Thanning Jacobsen om forskellen på beslutningsforslag nr. B 88 fra sidste samling og det, vi diskuterer i dag, for den diskussion foregår jo rigtig udmærket. Men jeg føler, jeg af hensyn til historieskrivningen er nødt til at pege på en fundamental og afgørende forskel: I SF's beslutningsforslag fra sidste samling ville forældrene i det, man dengang kaldte skolerådet, og som kan sammenlignes med det, vi nu kalder skolebestyrelsen, udgøre en forsvindende minoritet, hvorimod forældrene i dette forslag kommer til at udgøre et markant flertal i skolebestyrelsen. Det tør nok siges at være en afgørende forskel.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Hvis vi overhovedet skal komme videre, er det en forudsætning, at vi lytter til hinanden.

[Marianne Jelved]

Jeg konstaterede, at fru Hanne Thanning Jacobsen fandt, at den principielle forskel mellem SF's forslag og det forslag, der behandles i dag, er, at der er kollektiv ledelse i SF's forslag og ikke i det, vi behandler i dag. Det var en konstatering. Jeg udtalte mig ikke om, hvordan jeg forholder mig til en eventuel kollektiv ledelse.

Jeg spurgte også fru Hanne Thanning Jacobsen om, hvilke områder lærerne med det kommende forslag konkret ikke kan få den indflydelse på, som de har i dag. Det svar, jeg fik, gik på, at lærerne føler, og lærerne bliver ængstelige, og der er usikkerhed om osv. Det ved jeg godt. Jeg får også breve. Jeg spurgte, hvad fru Hanne Thanning Jacobsen konkret ville pege på, når fru Hanne Thanning Jacobsen i ordførertalen her siger, at man tager indflydelse fra lærerne. Jeg vil gerne vide, hvad det efter SF's mening er for konkrete ting, vi nu fratager lærerne indflydelse på.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Jeg har det som fru Marianne Jelved: Jeg vil også gerne have et mere præcist svar på, hvad det er, lærerne ikke har mulighed for at udtale sig om og hvor.

Altså, der er ikke nogen lærer i den danske folkeskole, som er blevet frataget nogen muligheder for at udtale sig om, hvad der foregår på den enkelte skole. Lærerne har den mulighed. Det er en myte, man nu forsøger at cirkulere, at lærerne får frataget alle demokratiske rettigheder og ikke kan udtale sig om noget som helst. Det er utrykkelig præciseret i lovforslagets tekst, at man kan udtale sig om alt, hvad der foregår på den enkelte skole.

Hvorfor, spørger fru Hanne Thanning Jacobsen så, skal der netop lovgives lige nu? Hvorfor har Socialdemokratiet lige pludselig fundet ud af det?

Det er ikke noget, Socialdemokratiet har fundet ud af. Sådan var vilkårene i dansk politik lige omkring årsskiftet 1988-89, fordi regeringen og Kommunernes Landsforening havde fundet ud af, at der skulle justeres i antallet af skoler; der skulle justeres i kommunernes økonomi, og derfor skulle der træffes nogle beslutninger. Derfor gik Danmarks Lærerforening til forhandlingsbordet, og derfor gik Socialdemokratiet til forhandlingsbordet for at sikre en bredde, en politisk bredde, en politisk indfly-

delse på de beslutninger, der bliver truffet vedrørende folkeskolen. Det finder vi er vigtigt for, at der er ro og et godt klima i den danske folkeskole.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Fru Hanne Thanning Jacobsen for en afsluttende kort bemærkning i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Jeg vil sige til hr. Kirkegaard, at den sammensætning af skolebestyrelsen, som hr. Kirkegaard husker, er korrekt. Og vores diskussion om sammensætningen af skolerådet, har vi jo haft løbende siden da, hvor jeg desværre aldrig har formået eller evnet at forklare hr. Kirkegaard, at konstruktionen, vi har lavet, er anderledes, fordi vi ser nogle mennesker med en ligeværdig indflydelse i disse skoleråd, og derfor er det ikke så afgørende for os, som det er for hr. Kirkegaard, at det tal er gået fra 4 til 4. For det er vist nok det, det er.

Fru Marianne Jelved beder mig konkret at pege på noget, som lærerne ikke kan med den nye lov i hånden. Jeg kunne føle mig fristet til at spørge: Hvordan kan det være, at både fru Marianne Jelved og fru Helle Degn stiller tingene som spørgsmål til mig tre gange? Hvordan kan det være, at fru Marianne Jelved og fru Helle Degn ikke tager brodden ud af min tvivl og af mange andres tvivl om det her ved at svare på, hvad det er for en konstruktion, man har tænkt sig?

Jeg vil nævne to konkrete ting, fru Marianne Jelved:

Den største ængstelse går vel på retten til, hvordan man må organisere sig, og hvilken kompetence den givne organisering af lærerne måtte have fremover.

Den anden ængstelse, som vi jo begge kender, er retten til at udtale sig om specialundervisning.

Men fru Marianne Jelved ved jo også godt, at hele forslaget lægger op til – og det er der heller ingen af de andre ordførere der har lagt skjul på – at lederen skal styrkes, og at lederen skal overtage kompetencen. Det sagde fru Marianne Jelved også selv.

Hvor tages den kompetence fra, som nu tilføres lederen og forældrene? Den tages bl.a. fra lærernes indflydelse.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi er tilbage til ordførerrækken.

Inge Dahl-Sørensen (V):

For blot få år siden var folkeskoledebatten i hjemmene og i de politiske kredse præget af pessimisme og kritik. Vore dygtige lærere blev ofte kritiseret for manglende engagement, og skolerne og deres ledere fik kritik for, at der manglede mulighed for at gøre dette eller hint. I skolenævn og skolekommissioner beskæftigede man sig med dagligdagens små praktiske problemer, nærmest petitesser.

I dag lægger vi fundamentet for fremtidens skole. Vi giver folkeskolen som helhed mulighed for at give børnene en bedre mulighed for at være rustet til fremtidens krav. Med andre ord: der skal en reform til, og det er netop, hvad nærværende lovforslag er.

Det er imidlertid mere end en reform på skoleområdet. Det er en reform, der én gang for alle åbner op for selvforvaltning og selvstyre i modsætning til central styring og regelstyring.

Ændringer i dette land har som regel altid været ensbetydende med omkostningsforøgelser og sjældent med forbedringer. Denne lov er virkelig en reform, der uden at være fordyrende giver bedre kvalitet. I erhvervslivet diskuterer man netop i disse år begreber som kvalitet i ledelsen, decentralisering, rammestyring via budgetter og dermed justeringer efter afvigelser. Denne nye lov opfylder fuldt ud de krav, som samfundet i dag stiller; den er i pagt med tiden og endog på mange områder forud.

Overordnet drejer loven sig om to hovedafsnit, nemlig målsætning og midler. Målsætningen med loven er for det første en afbureaukratisering af beslutningsprocesser, for det andet at etablere en mål- og rammestyring, hvorved den enkelte skole får mulighed for økonomisk og pædagogisk selvforvaltning, og for det tredje at give forældrene større indflydelse på deres børns skole i såvel økonomisk som pædagogisk henseende med lærerne som ansvarlige rådgivere.

Midlerne til at kunne gennemføre målsætningen er udformet i få velovervejede regler. Den enkelte skole skal fremover ledes af en skolebestyrelse og en skoleleder, der har kompetence. Skolebestyrelsen fastsætter alle principper for skolens virksomhed, herunder godkendelse af budgetter. Lærerrådene ophæves,

og i stedet etableres pædagogiske råd, der er rådgivende for skolens leder.

En god folkeskole må følge med samfundets udvikling, den må være dynamisk og initiativrig; for at den kan være det, behøver folkeskolen frihed, frihed til selv at bestemme. Skolens brugere skal i videst muligt omfang bestemme skolens udvikling til fordel for vore børn. Disse krav er hidtil ikke blevet opfyldt tilstrækkeligt. Ressourceforbruget er uanset det faldende elevtal steget og kvaliteten næppe tilsvarende øget.

Hvad er fejlen ved det bestående system, må man spørge sig selv. Mit svar er, at hverken skoleledelse, lærere eller forældre med de nuværende regler har haft tilstrækkeligt ansvar og mulighed for selv at bestemme, hvad der er bedst for vore børn. Det får de nu. De overordnede mål og rammer skal alene fastlægges i Undervisningsministeriet, hvorimod det overordnede økonomiske og pædagogiske ansvar skal lægges ud til den enkelte kommunalbestyrelse. Her skal man så lægge rammerne for hver skole i kommunen, hvorefter resten er op til den enkelte skolebestyrelse.

Skolebestyrelsen bliver hermed det centrale organ i den nye styrelsesform for folkeskolen, og forældrene skal have bestemmende indflydelse her, samtidig med at både lærere, elever og skoleleder skal være repræsenteret. Det pædagogiske arbejde er fortsat lærerens ansvar. Den overordnede indflydelse, lærerne har på skolens pædagogiske holdning, sker formelt gennem det pædagogiske råd, som især skal udtale sig efter anmodning, men som også har lejlighed til at udtale sig direkte.

Ved at lærerne deltager i skolebestyrelsens møder, skubbes den frugtbare drøftelse af problemerne over i det besluttende organ, nemlig skolebestyrelsen. Herved opnås det nødvendige samarbejde mellem forældre, lærere og skoleleder.

Dette meget vigtige skolearbejde giver en hurtigere tilpasningsevne. Skolebestyrelsen kan træffe direkte og klare beslutninger, som hurtigt og effektivt sætter skolen i stand til at opfylde de lokale ønsker og behov. Dette er også til fordel for skolelederen. Han får en stærkere position, når han hurtigt kan få afklaring på skolens problemer og kan træffe klare beslutninger. Skolelederens opgave fremover vil primært være at sikre, at skolens økonomiske ram-

[Inge Dahl-Sørensen]

mer overholdes, at skabe visioner, at tage initiativer, at sikre koordinering, at skabe et godt arbejdsklima og løse konflikter, kort sagt at være en god leder i ordets egentlige forstand.

Lærerne får også store og væsentlige fordele af den nye lov. De vil komme til at mærke direkte, at deres skole har fået øget frihed. De får en leder, der kan give dem mulighed for at få et væsentligt bedre arbejdsklima og miljø. De får frihed inden for andre økonomiske rammer og vil kunne tilrettelægge undervisningen på andre måder. Det bliver sjovere at være lærer og ikke mindst mere udfordrende i forhold til de elever, som netop læreren har ansvaret for.

En styrkelse af ledelsesfunktionen er ikke det samme som al magt til inspektøren. En styrket ledelse har som mål at gøre hele personalet medansvarligt for skolens udvikling. Decentralisering og dermed mere indflydelse til borgerne stiller samtidig øgede krav til den enkelte. Man må forvente en større interesse for at deltage aktivt i skolens dagligdag. Det betyder, at forældrene nu skal tænke sig grundigt om, før de vælger deres bestyrelsesrepræsentanter. Det er ikke nogen kaffeklub, man vælger, men en bestyrelse for en virksomhed, der ofte har flere hundrede medarbejdere.

Når den reelle magt lægges ud til skolebestyrelserne, tror jeg også, at flere og flere vil tage udfordringen op og bruge den nyvundne frihed til at være med til at skabe en ny og bedre folkeskole, en folkeskole, der kan indfri fremtidens krav, og en folkeskole, der er præget af kreativitet, dynamik og nytænkning, samtidig med at børnene virkelig får lært noget, en fri folkeskole, fri for et snærende system.

Med disse betragtninger håber jeg på et positivt udvalgsarbejde.

Pia Dahl (FP):

Fremskridtspartiets helt enkle holdning i folkeskolespørgsmål er først og fremmest, at skolen er forældrenes, fordi det er forældrene, der har børn, som går i skolen. Det ideelle for Fremskridtspartiet vil være, at alene forældrene bestemmer, hvordan skolen skal være indrettet, hvilke lærerkræfter forældrene vil have ansat på deres skole, og hvilken leder de vil have på deres skole til at sørge for, at de ting, forældrene beslutter, føres ud i livet.

Det fordrer selvfølgelig, at man så også har et 100 pct. frit skolevalg.

Vi kan godt erklære os enige i intentionerne i det her forslag. Der er mange positivt ladede ord, men ordene dækker måske nok ikke salgsordene i lovforslaget, dækker nok ikke helt det reelle indhold. Det, som ser forfærdelig smukt ud, og hvor jeg kan udbryde: ja, ja, ja, ja, viser sig i de fleste tilfælde at være en sludder for en sladder. Man forenkler styrelsesreglerne. Ja, det gør man måske nok, man nedlægger et lærerråd, man man opretter et pædagogisk råd i stedet for, og det er der i og for sig ikke megen forenkling i. Man ophæver skolekommissionerne, man lægger så ansvaret ud til kommunalbestyrelser og skolebestyrelser i stedet for.

Med hensyn til mål- og rammestyring er det også Fremskridtspartiets idé, at der skal gives en pose penge pr. elev, og så skal disse skolebestyrelser – som Fremskridtspartiet helst ser kun har deltagelse af forældre – bestemme, hvordan man vil forvalte denne sum penge.

Når vi i så høj grad er indstillet på decentralisering i vores opfattelse af det her spørgsmål, så er det ikke ensbetydende med, at vi ikke mener, at der fra ministeriets side bør være overordnede rammer og overordnede styringsmuligheder. Det bør der naturligvis, således at man sikrer sig, at når den enkelte elev går ud af skolen, så har han/hun lært det og det og det, som man nu skal, også med hensyn til den internationalisering, der efterhånden vil finde sted, og som naturligvis også skal kunne ses i vores uddannelsessystem.

Man skriver med hensyn til det frie skolevalg, at der bliver et friere skolevalg. Det svarer jo ikke helt til, at man taler så smukt om, at der skal være et frit skolevalg. Jeg håber, at det er de tanker, ministeren har på længere sigt, men lovforslaget her bærer ikke så stort præg af det. Lovforslaget betyder et lille skridt i den rigtige retning, et lille bitte museskridt, men vi vil da se positivt på det. Jeg skal også lige henvise til et lovforslag, vi selv har fremsat i folketingsåret 1982-83, L 161, om skolens styrelse, hvor vi angiver vores bud på, hvordan man kunne vælge folk til skolebestyrelserne.

SF's ordfører talte om, at folkeskolen hidtil har været demokratiets tumbleplads, og at man var bange for, at det gik fløjten med det her forslag. Jeg vil næsten sige, at jeg har den stik modsatte opfattelse, for hvis vi tilstræber den linie, som jeg anfører her, vil det netop kunne blive demokratiets tumbleplads, i og med at alle

[Pia Dahl]

forældre kan få indflydelse på, hvordan deres skole skal indrettes. Lærere er ansat i deres virksomhed, medarbejderdemokrati er noget andet, men det rigtige demokrati er, at vi får lov til at bestemme selv, f.eks. hvordan vores børns skolegang skal tilrettelægges. Jeg er meget glad for at høre, at nogen kan se dette forslag som Bertel Haarders tusind privatskoler; det ville jeg synes var pragtfuldt, hvis vi kunne nå dertil.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Det hedder undervisningsministeren.

Pia Dahl (FP):

Jeg vil til slut sige, at jeg er glad for at høre, at Socialdemokratiet nu føler, at det selv er meget modigt. Jeg synes, det var på tide, at Socialdemokratiet så i øjnene, at der er visse ting, der kræver mod, men på mig virker det, som om de ting, Socialdemokratiet går ind i, kræver mere mod af dem, der skal modtage, end af dem, der sidder som ansvarlige herinde i Folketinget.

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Jeg vil gerne sige til lykke til Socialdemokratiet med modet til at lave skolepolitik sammen med Fremskridtspartiet og samtidig rette en åbenbar misforståelse, som fru Pia Dahl gjorde sig skyldig i. Det var ikke i forbindelse med skolebestyrelserne, jeg talte om demokratiets tumleplads, men i forbindelse med min opfattelse af, hvad der var den danske folkeskoles rolle i undervisningen og opdragelsen af børnene.

(Kort bemærkning).

Pia Dahl (FP):

Nå ja, det kan den jo stadig væk være, uanset hvad forældrene beslutter i den pågældende skole om, hvordan undervisningen skal tilrettelægges. Der går jo ikke noget demokrati fløjten for børnene i undervisningen af den grund. Det kan jeg ikke se.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi er tilbage til ordførerrækken. Fru Marianne Jelved.

Marianne Jelved (RV):

Jeg kan ikke nære mig, jeg bliver nødt til at

fortsætte i fru Hanne Thanning Jacobsens spor og sige til lykke til SF, som nu tilsyneladende laver skolepolitik sammen med CD.

Vi står over for omfattende samfundsforandringer. Der er utrolig store problemer, der skal løses – jeg skal ikke tale om økonomi – men der er også mange andre typer problemer, der skal løses i det her samfund.

De fleste af de typer problemer kræver, at der sker store forandringer, fordi de fleste af problemerne kan kun løses, hvis mange flere deltager i løsningen af dem end dem, der nu tror de gør det, nemlig fortrinsvis politikerne.

Der er også meget kritik af mange områder i det bestående. Når man er herinde i Folketinget som medlem, kan det vække til eftertanke, at når man forsøger at skabe forandringer og muligheder for forandringer, så mødes disse forslag med umådelig bekymring, for ikke at sige barsk kritik.

Men når det bestående nu kritiseres, og når nogle folketingspolitikere nu tager mod til sig og prøver at skabe nogle modeller for forandringer, så var det hensigtsmæssigt, om de, der kritiserer det bestående uden for Folketinget, også bidrog til, hvordan man så kunne nå en konstruktiv løsning.

Folkeskolen er en uhyre vigtig institution for samfundet, for familierne, for børnene og for hverdagen for børnene. Den nuværende skolestyrelseslovs intentioner var faktisk at give forældrene indflydelse på folkeskolen og på folkeskolens hverdag.

Erfaringerne har vist, at denne indflydelse af mange skolenævnsmedlemmer og politikere gennem årene er blevet oplevet som en illusion. Det var måske ikke så meget et problem tidligere, men problemet er blevet stort i dag. Vi har en samfundsudvikling, hvor langt de fleste kvinder i den fødedygtige alder er på arbejdsmarkedet, og det har vi i Det Radikale Venstre ikke i sinde at arbejde for at ændre, tværtimod. Vi mener, at kvinderne også skal være på arbejdsmarkedet.

Det betyder, at familiemønstret er ændret, hverdagen er ændret for familierne. Det betyder, at børnene i langt større omfang end tidligere opholder sig i institutioner, skoler, fritidshjem og lignende. Disse institutioner får en langt større plads i børnenes opdragelse, i børnenes hverdag og dermed også i familiernes hverdag, end de har haft tidligere, på grund af den ændrede familiestruktur og -hverdag.

[Marianne Jelvéd]

For Det Radikale Venstre har det været et politisk ønske at forandre forskellige samfundsindretninger, bl.a. således at børnene og familierne og i øvrigt den enkelte borger får bedre muligheder for at få indflydelse på hverdagen. Det er, fordi vi ønsker en gennemgribende demokratisering af det danske samfund, og et af midlerne er decentralisering, uddelegering af kompetence og ansvar, det er forenkling, det er mål- og rammestyring og dermed reel brugerindflydelse, f.eks. i vores institutioner.

Ét er at tale om decentralisering, når vi taler på papirsprog, noget andet er, når vi står i situationen og skal føre det ud i livet, så bliver forandringerne virkelig synlige, og så er det, bekymringerne åbenbart opstår.

I 7-punkts-programmet står der, og jeg citerer fra bemærkningerne til B 109, 1986-87:

»Det bør forsøges at give forældrene større indflydelse på og derved også større medansvar for, hvad der sker på deres barns skole. Også eleverne må i højere grad inddrages i beslutningerne om skolens dagligdag.«

Ændringerne i folkeskolens styrelse drejer sig netop om disse mål. Kommunalbestyrelsen skal angive mål og rammer; det er vigtigt at understrege det, så skolebestyrelsen får nogle rammer og nogle reelle handlemuligheder. Og skolebestyrelsen består altså af forældre, elever og medarbejdere, og det er den skolebestyrelse, det er den treenighed, der skal forme principperne for skolens hverdag inden for de nævnte rammer.

Skolebestyrelsen har brug for råd, ideer, argumenter osv. fra medarbejderne på skolen, derom hersker der ingen tvivl.

Lærerrådene erstattes af pædagogiske råd, der er rådgivende, og som gennem repræsentation i skolebestyrelsen er med til at fastlægge principperne. Det pædagogiske råd kan udtale sig om alt vedrørende skolens arbejde og hverdag.

Grundloven er faktisk ikke ophævet med det forslag, der ligger her.

Når der er ønsket om forenkling af lovgivningen, betyder det også, at man ikke har i sinde herindefra at nedfælde alt i paragraffer, det ved vi i Det Radikale Venstre. Vi bliver nødt til at begynde at tro lidt på den almindelige sunde fornuft, og at folk kan selv. Det er ikke sådan, at fordi noget ikke står i en paragraf, er det også forbudt. Man skulle næsten tro, det var sådan, efter den debat her.

Man har tidligere vedrørende problemet stemmeret haft det sådan, at lærerrådet indstiller til skolenævnet, og så er det skolenævnet, der træffer beslutningen, siger ja eller nej.

Men lærerrådet er jo ikke principielt for skolenævnets beslutninger. Det er en totalt anden situation at skulle finde løsninger, som alle kan samles om, sammen med andre parter, fordi man ved, at man på et givet tidspunkt vil komme i den situation, at man skal stå til regnskab for den beslutning, der er truffet.

Det er det ansvar, som styrker lærernes position og indflydelse på skolen. Derfor er stemmeretten noget væsentligt, og derfor er lærernes indflydelse ikke formindsket ved det lovforslag, der foreligger. Tværtimod sidder lærere, forældre og elever som ligeværdige parter og har fælles ansvar for løsning af opgaverne.

Kommunalbestyrelsen har det pædagogiske tilsyn og skal føre tilsyn med, at skolerne handler inden for lovens rammer og inden for de rammer, som kommunalbestyrelsen har fastlagt. Det betyder, at man ikke kan få tusind frie skoler, som fru Pia Dahl gerne vil have. Det lader sig ikke gøre med det lovforslag, der ligger her.

Men man kan få en hel masse folkeskoler, som har nogle fælles målsætninger og rammer, som er fastlagt herindefra, og som har et vist råderum og kan få et lokalt særpræg; det er god dansk tradition, og det har vi i øvrigt også i dag.

Nu bliver mulighederne lidt større, og beslutningsprocessen bliver en lidt anden. Bag ønsket om lokalt kulturcenter og lokalsamfundets inddragelse i skolens hverdag – også i undervisningstiden – ligger ønsket om at give de lokale traditioner og borgere mulighed for at præge det, der er deres samlingspunkt, nemlig den lokale folkeskole.

Skolens ledere er som bekendt ansat til at lede skolen og have ansvar over for kommunalbestyrelse og skolebestyrelse. Det gælder også i dag. Med decentralisering følger et større kompetenceansvar – det ligger i sagens natur – ligesom der skal være en klar opgavefordeling.

Decentralisering betyder, at nogle får et større ansvar. I dette tilfælde er det skolebestyrelsen og skolelederen, der får det, og det vil sige, at den indflydelse, som læreren har haft hidtil igennem lærerrådet, flyttes over i skolebestyrelsen, hvor lærerne også er repræsenteret, og dermed er der ikke svækket spor omkring det, men ansvaret er klart placeret i skolebestyrelsen.

[Marianne Jelved]

Det er det, decentraliseringen handler om.

Hvis vi ikke vil gøre den slags ting her, kan vi lige så godt lade være med at decentralisere, men så vil jeg ikke høre på SF's snak om selvforvaltning og decentralisering, når de alligevel ikke vil være med. Så er det bare ord.

Vi laver nu et enstrengt system i modsætning til det, vi har haft hidtil, hvor skolens leder er et menigt medlem af lærerrådet, hvor lærerrådet træffer beslutninger og skal gennemføre sine beslutninger via lærerrådsformanden, og det vil i praksis sige i et fællesskab mellem skolens leder og lærerrådsformanden, og så indgår de jo selvfølgelig i et fællesskab. Det vil jeg kalde et tostrengt ledelsessystem. Vi laver nu et enstrengt system ved fremsættelsen af dette lovforslag.

Og så er der meget snak om, hvem der skal lede det pædagogiske råds møder. Hvis det bliver det eneste store problem i denne her sag, så synes jeg vi skal finde ud af at løse det. Lad os drøfte det, men jeg vil gerne understrege, at det er det enstrengede styrelsessystem, der er vigtigt i denne her sammenhæng. Det er det, vi vil ændre det til.

Vi lytter gerne til alle de gode konstruktive forslag, der kommer til, hvordan vi kan gøre det bedre, men målet er klart. Forældrenes muligheder for indflydelse på deres børns hverdag skal være bedre end det, vi kender i dag. Det er det, vi skal gå frem efter. Det er ikke, fordi nogen skal trynes eller nogen skal have mere magt osv. Det er, fordi børnene har brug for, at deres forældre får mulighed for at involvere sig og engagere sig i børnenes hverdag og få interesse for det. Og man får kun interesse for noget, hvor man også har et ansvar, og de steder, hvor man får mulighed for at deltage i reel beslutning med reelt ansvar, har man også mulighed for at få større indsigt, større viden, større forståelse for det, der foregår, i dette tilfælde skolens hverdag, og det er det, vi skal have.

Vi skal have mange forældre, som begynder at vide mere om, hvad der foregår i deres folkeskole, og begynder at vide, hvilke opgaver lærerne reelt har, således at vi kan få meget bredere opbakning og involvering af forældrekræfter i den lokale folkeskole. Det er det, der er målet, og det er det, vi skal frem til.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

For at der ikke skal danne sig myter om, hvem der går ind for hvad i forbindelse med decentralisering og selvforvaltning, vil jeg gerne sige, at det, vi har kritiseret både i diskussionen op til i dag, og det, som vores ordfører sagde i dag, er jo ikke uddelegering. Vi siger, der er en række problemer i det, men det anerkender vi jo alle sammen at der må være, når man delegerer ting ud. Vi anerkender da, at det er fornuftigt. Vi er tilhængere af selvforvaltning, men spørgsmålet er: Hvem er det så, der skal selvforvalte? Det er det, diskussionen drejer sig om.

Er det en skolebestyrelse? Det siger vi ja til. Men hvilken sammensætning? Der siger vi, at det skal være parterne på skolen – forældre, lærere og elever. Det eksisterer rent faktisk også, det er der tilsyneladende nogen der ikke rigtig tænker på. Når børn er så store, som de jo er, når de går i skole i dag, i modsætning til i min barndom, hvor vi forsvandt derfra i 14-årsalderen, så er de også store nok til at tage ansvar, og det er det, vi skal give børnene med de beslutninger, de selv kommer til at være med til at træffe. Derfor betragter vi det som utrolig vigtigt, at både lærerne og børnene har stemmeret i bestyrelsen. Vi mener, de bliver vægtet for lidt.

Vi mener helt klart, at eleverne bliver vægtet for lidt, og apropos det, hr. Kirkegaard sagde tidligere om, at vi i vores forslag havde reduceret forældrenes antal, så havde vi jo klart udvidet elevernes antal. Og elever og forældre varetager de samme interesser.

Mine børn, som er ved at være i de store årgange i folkeskolen eller er i de større, føler ikke altid, at jeg kan varetage deres interesser i skolen; de vil sandelig have sig meget frabedt, at jeg skal gøre det. De synes, de godt selv kan, og det synes jeg faktisk også godt de kan.

Og så til det, som vi vedtog i forbindelse med udviklingsprogrammet. Der var det jo ikke kun forældrene, men også børnene, eleverne, vi skulle se på, og det synes jeg altså at man i høj grad har set bort fra i dette tilfælde.

Hvad angår lærernes indflydelse, argumenterer man fra forligspartiernes side, at der ikke er sket nogen ændringer, de kan udtale sig om. Fru Marianne Jelved siger jo ganske korrekt, at grundloven eksisterer stadig. Ja, eleverne kan også udtale sig: de kan sende breve. Men hvorfor skal man så lave det om, hvis det åbenbart ikke er nogen ændring? Det er jo ændringer.

(Kort bemærkning).

Pia Dahl (FP):

Jeg håber, at det var en fortalelse fra Det Radikale Venstre og fru Marianne Jelved, da hun sagde, at der ikke kan blive tale om de tusinder af frie skoler. Jeg kan da ikke se andet, end at det må være det, der bliver resultatet, i og med at man får en majoritet af forældre siddende i skolebestyrelserne, som man jo ifølge forslaget nu giver en større kompetence. Forældre er heldigvis forskellige, og dermed vil der vel også opstå en hel masse forskellige skoler, en kæmpe stor buket af forskellige vilde markblomster. Det ser jeg da i hvert fald frem til, og det er det, Fremskridtspartiet ønsker med folkeskolen.

Fru Marianne Jelved sagde også, at lærernes indflydelse ikke blev formindsket. Det synes jeg heller ikke svarer til det, der reelt står i lovforslaget, i og med at man har sammensat skolebestyrelsen med 5-7 forældrerepræsentanter og 2 lærerrepræsentanter og 2 elever. Man har så ikke kunnet blive enige om, hvorvidt de skal have stemmeret eller ej; det har været det springende punkt i de forhandlinger, så vidt jeg har forstået det, og det har der været talt og skrevet uendelig meget om.

Naturligvis kan man ikke forhindre lærerne i at sige deres mening om, hvordan de synes tingene bør gøres, men så er det jo forældrene, der skal bede om den ekspertviden. Det kan man så sige at forældrene sikkert vil gøre, for de må jo læne deres hoveder til eksperternes skuldre, hvis de vil vide noget, også i deres børns interesse.

Men jeg vil gerne have svar fra fru Marianne Jelved på, om det ikke var en fortalelse lige før.

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Jeg er glad for, at fru Marianne Jelved så fint og pædagogisk forklarede, hvad decentraliseringen handler om efter radikal opfattelse.

Det får mig så til at fortælle fru Marianne Jelved, hvorfor nogle af os er usikre med hensyn til ærligheden i dette forslag. Jeg har forstået, at forældre i en given klasse f.eks. kan stemme om undladelse af kursusdeling, og når jeg så slår op i bemærkningerne, finder jeg ud af, at det kan de så sende videre til skolebestyrelsen at de synes, og det kan skolebestyrelsen så indstille videre til kommunalbestyrelsen at de synes, og

så er det for resten overhovedet ikke bindende for kommunalbestyrelsen.

Jeg spurgte mig selv, da jeg læste det, om jeg ikke som forældre ville føle mig utroligt til grin, hvis jeg havde siddet og stemt om en given model og så fik at vide flere måneder efter, at det kunne jeg sandelig ikke få lov til – når vi vel at mærke har lagt op til en høj grad af demokrati. Er den der så?

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Det er til fru Pia Dahls bemærkninger om, at det er muligt med dette forslag at realisere de 2.000 private folkeskoler. Jeg er nødt til at gentage for fru Pia Dahl: Det er ikke det, der er til debat i dag, og det er ikke muligt. Folketinget, ministeren, har stadig væk et ansvar, der ligger inden for en ramme, der hedder loven om folkeskolen og dens formål og rammer, og dér er mål og resultatrammer uændret. Men man kan gøre det på tusind måder, ja, alt det, der skal foregå i den mellemliggende periode, kan man gøre på mange måder, og dér opfordrer vi til kreativitet. Men målet, resultatet – disse rammer ligger stadig fast.

Hr. Aage Frandsen spørger, hvem det er, der skal selvforvalte. Ja, det er bestyrelsen. Det er i højere grad forældrene, vi ønsker inddraget, involveret, og givet bedre muligheder og forudsætninger for at deltage i den demokratiske dialog og også i højere grad deltage i forvaltningen af ressourcerne. Og lederen har fået et mere præcist beskrevet formelt ansvar.

Så vil jeg spørge SF: Hvad har SF egentlig fået ud af at holde sig uden for beslutningen? Vi kunne måske have fået sikret stemmeretten, hvis også SF var gået på banen. Som fru Marianne Jelved siger, er der jo ikke meget langt fra SF's skolerådsforslag og det, Socialdemokratiet fremsatte, til det, der ligger på bordet her.

Vi havde gerne set, at lærerne og eleverne havde fået stemmeret. Det bliver nu lagt ud til lokal afgørelse. Vi kunne måske have fået den hevet hjem, hvis også SF havde meldt sig på banen. Men desværre blev SF i hængekøjen; det er ærgerligt.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Jeg skal lige sige tak til fru Helle Degn, der

[Marianne Jelved]

svarer fru Pia Dahl så udmærket, så jeg skal ikke svare mere på det. Jeg er helt enig i det, fru Helle Degn sagde.

Til hr. Aage Frandsen: Det er faktisk en meget god diskussion, vi har, for nu kan jeg finde ud af, hvor vi skiller, SF og Det Radikale Venstre, eller SF og det forslag, der foreligger. Det er på vægningen af parterne i skolebestyrelsen. Der har vi eksempelvis vægtet eleverne for svagt. Muligvis også medarbejderne. Der er jeg enig i det, jeg hørte – eller det, jeg tror jeg hørte – nemlig at eleverne skal have en helt anden form for indflydelse på deres hverdag.

Jeg vil dele den indflydelse op i to kategorier: dels den konkrete hverdag i klassen og sammen med kammerater og lærere, dels den, der handler om styrelsen i skolebestyrelsen. Det, vi behandler nu, er skolebestyrelsen. Det andet drejer sig om en indholdsreform af folkeskolen. Det kommer først efter 1991.

Hvorfor så lave om, spørger hr. Aage Frandsen. Jamen det skal vi, fordi vi vil decentralisere en kompetence og et ansvar og en opgavefordeling ud til skolebestyrelsen, fordi vi ønsker, at forældrene skal have mulighed for større involvering, medansvar, indflydelse. Og så er vi nødt til at lave det system om, vi har i dag, fordi det ikke giver den mulighed. Der virker lærerrådet som en lukket organisation, som giver et endeligt bud på et eller andet, og så må skolenævnet forholde sig til det.

Vi har forsøgt at finde en ny model, som lukker op for det dér, som betyder, at der skulle blive mulighed for en bedre dialog imellem lærere og forældre, således at forældrene også får indsigt i og kan medvirke i den meget frugtbare og gode debat, der foregår på lærerrådsmøderne, når de diskuterer pædagogiske arrangementer og pædagogik i det hele taget. Det er den debat, forældrene ikke har mulighed for at være med i. Den vil vi gerne lukke op for og føre hen, hvor forældrene også kan deltage. Det er det, det handler om, og hvis denne model ikke er god til det, vil vi gerne have en anden model på bordet, for det er det, det handler om helt fundamentalt.

Så kan man godt sige, at lærerne nu skal dele deres indflydelse med nogle forældre. Vi kan sige mange ting om det her, men det handler altså om, at vi på en eller anden måde skal have forældrene med på en bedre måde, end de har været før.

Om kursusdeling til fru Hanne Thanning Jacobsen: Der er jo ikke nogen nye ting i dette her. Det nye er, at man nu flytter kompetencen til at sige endeligt ja fra Undervisningsministeriet til kommunalbestyrelsen. Ellers er der ikke nogen ændring i det.

Så blev det også sagt, at man gerne ser, at forældrene i den enkelte klasse tager stilling til det enkelte fag. Det er jo praksis ud over landets skoler utrolig mange steder. Det synes vi er udmærket, der er ikke noget nyt i det, og det er de rammer, der er udstukket, og som man opererer inden for.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Jeg synes ligesom fru Marianne Jelved, at det er en interessant diskussion, vi har. Den er principielt vigtig, ikke kun når det drejer sig om skoleområdet, men også i det hele taget, og mit indlæg før var netop for at præcisere, hvor uenigheden går, og hvor den ikke er til stede. Der er jo ingen grund til at bygge myter op. Det gælder spørgsmålet om, hvordan man på selve stedet skal træffe beslutningerne, og hvem der skal træffe beslutningerne.

Så kan man jo spørge: Jamen hvorfor vil vi ikke være med til det? Vi har selvfølgelig ikke forlangt at få vores ideelle fordringer igennem, men det, som vi ikke vil være med til, er simpelt hen at sige, at man på en institution her og andre steder skal have disse stærke ledere, som åbenbart har en særlig kvalitet, som kan tage ansvaret for andre, og som kan delegere ansvar ud til andre, i stedet for at man i fællesskab tilrettelægger tingene. Så er der selvfølgelig nogle, der administrativt skal udføre dem, og det skal en leder naturligvis gøre. Der har vi en principielt forskellig opfattelse af tingene.

Når det drejer sig om skolebestyrelsens sammensætning, kan jeg forstå, at jeg er mere enig med fru Marianne Jelved, end hr. Kirkegaard er med fru Marianne Jelved. Jeg forstod hr. Kirkegaards indlæg sådan, at hr. Kirkegaard er imod stemmeretten i bestyrelserne, og det pudse sig er jo i virkeligheden, at der er flertal i folketinget for at vedtage, at der skal være stemmeret. Og dér er jeg klart uenig – og det er vi i SF – i den holdning, som i hvert fald Danmarks Lærerforening officielt har udtalt med hensyn til stemmeretten.

[Aage Frandsen]

Grunden til, at vi er tilhængere af stemmeretten både for lærere og elever, er ansvaret. Jeg er helt enig med fru Marianne Jelved i, at elevernes indflydelse ikke kun er på det plan; det er mere i det daglige, fordi demokrati ikke bare er noget repræsentativt demokrati, hvor man vælger nogle mennesker, det er langt mere det daglige.

Så det er altså forskellen i synet på lederens særlige rolle og spørgsmålet om, hvilken fælles indflydelse lærerne skal have, der skiller.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Hvis vi bliver ved tilstrækkelig længe, ender det med, at vi får SF med i dette her.

Endnu er det kun et spørgsmål om ordene »stærke ledere«, og det har efter min opfattelse fået en helt forkert dimensionering i denne diskussion. Jeg vil godt gentage, hvad jeg har sagt tidligere i dag: Når man decentraliserer – det har vi faktisk ikke gjort så meget i det danske samfund før, nu prøver vi – når man decentraliserer kompetence og ansvar og man ansætter en person, som i øvrigt får mere i løn end de andre osv., og pålægger den person et bestemt ansvar, så ligger der jo deri, at den person står stærkere i forhold til andre. Det er det, der ligger i begrebet. Jeg beklager, at der er nogle, der går rundt og siger »karklude« om skoleledere og derefter »stærke ledere« og sådan noget, for det forvirrer debatten. Og det er ikke mig, der er kommet med det.

Det, jeg gerne vil have at man gør sig klart, når vi diskuterer decentraliseringen og prøver at føre det ud i livet, er, at man er nødt til at have nogen at lægge ansvaret på, og dér skiller SF sig fra Det Radikale Venstre. SF siger, at den kollektive ledelse er god til det, og det siger jeg at vi nok ikke er modne til endnu, hvis jeg skal sige det venligt.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Det er da meget muligt, at fru Marianne Jelved og jeg kunne blive enige, det tror jeg da nok kunne lade sig gøre. Men i det øjeblik, modenheden er indtruffet, kan jeg forstå, at Det Radikale Venstre også er villig til at gå ind i en anden ledelsesstruktur.

Nu er det jo ikke hvem som helst, der går rundt og taler om karklude og stærke ledere. Jeg mener i hvert fald ikke, man kan sige, at undervisningsministeren er hvem som helst, og den udvikling, vi har set i de senere år på det område, undervisningsministeren har haft med at gøre, har været at lave stærke ledere ud af de gamle karklude og tage indflydelsen fra medarbejderne.

Lærerrådsbekendtgørelsen er jo på en række områder ændret i denne ministers tid, og det har klart ændret indflydelsen. Så det er en linje, som ministeren har anlagt, og det er også den linje, som ligger i dette lovforslag.

Men jeg tror gerne, at hvis det havde været en anden regering og en anden minister, så kunne vi have fundet frem til noget, hvor SF og Det Radikale Venstre var med sammen.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Da anarkiet åbenbart har holdt sit indtog med hensyn til korte bemærkninger, vil jeg nu som den 35. tage ordet i debatten, og så vil jeg gerne sige, at jeg har ikke kaldt nogen for karklude. Jeg har sagt, vi skal lade være med at dyrke karkluden som lederideal. Det gør altså en forskel. Og så må jeg sige, fordi jeg håber, man må have lov at være humoristisk, at det, der kendetegner en karklud, jo er, at den kan vrides og vendes, og den er bedst til at tørre op med, når ulykkerne er sket. Og dette humoristiske billede på det lederideal, vi ikke skal dyrke, vil jeg godt have lov at bruge, uden at jeg skal høre alt det vrøvl heroppe fra talerstolen.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Hvis undervisnings- og forskningsministeren har noget at beklage sig over med hensyn til ledelsen af dette møde, så kan ministeren gøre det til Præsidiets.

Vi vender tilbage til ordførerrækken.

Bente Juncker (CD):

Nogle gange er det træls at komme så langt nede i ordførerrækken; i dag har det virkelig været opmuntrende. Den studiekreds, der har kørt om denne skolestyrelseslov, udmøntes i et forlig, og når man er så langt nede i ordførerrækken, er det meget morsomt at iagttage, hvordan forligspartierne opfatter dette forlig. Det er jo ikke ganske enslydende.

[Bente Juncker]

Jeg vil gerne sige til undervisningsministeren, at jeg opfatter dette forslag som et »kan«-»kan«-forslag. Når man læser lovforslaget og bemærkningerne, er der ikke noget særlig præcist i det undtagen på ét punkt, og det skal undervisningsministeren have ros for. Det er skolelederens funktion og skolelederens ret til at lede og fordele arbejdet. Det synes jeg det er på tide at vi får ind i loven, og det er CD meget glad for.

Vi er glade for, at det er skolelederen, der træffer alle konkrete afgørelser vedrørende de enkelte elever. Vi er glade for, at det er skolelederen, der udarbejder budgetforslag – jeg har nævnt det at lede og fordele arbejdet, det er det afgørende – og vi er glade for, at det er skolelederen, der udarbejder oplæg til skolebestyrelsen. Vi har igennem alle de år, folkeskoleloven og skolestyrelsesloven har kørt, savnet en stærk ledelse af skolen. Ministeren skal have ros. Havde vi kunnet dele forslaget, havde CD stemt for denne del af forslaget.

Jeg opfatter imidlertid skolelederen som en slags direktion, og jeg opfatter bestyrelsen som en egentlig bestyrelse, men når man går ned i forslaget og ser, hvad der står om bestyrelsen, så er jeg lidt i tvivl med hensyn til, hvor meget bestyrelsen kan dirigere skolelederen, når det kommer til stykket. Jeg håber ikke, det er rigtigt. Jeg håber, at vi nu har fået en ledelse af skolerne, som er stærk, og som vi kan være bekendt.

Når vi ser på forældreindflydelsen i bestyrelsen, så er der mange ting, denne bestyrelse kan, og det er dér, min bekymring kommer ind. Men opfatter man skolebestyrelsen som en bestyrelse og skoleinspektøren som en slags direktion eller direktør, så er det i orden med skoleinspektørens stilling, og det håber jeg jeg har opfattet korrekt.

Det, der mangler i dette lovforslag, er: Hvad er det for et mål, eleverne skal nå frem til? Det er blevet sagt, at det er en skolestyrelseslov. Jamen skolebestyrelsen har jo indflydelse på mange ting: på læseplaner, undervisningsmidler, ordensregler osv. Den fører tilsyn med skolerne osv., godkender budgetter, og hvad ved jeg. Der er meget vide beføjelser, og det kommer til at sætte sit præg på undervisningen, således at dette med de 2.000 friskoler ikke ligger fjernet med denne lov.

Hr. Kirkegaard nævnte hr. Erhard Jakobsen – jeg kunne ikke få lejlighed til en kort bemærkning – og sagde, at hr. Erhard Jakobsen ude i Gladsaxe havde ført skolepolitik. Ja, det har hr. Erhard Jakobsen ganske rigtig gjort efter den gældende lov, for det er jo således, hr. Kirkegaard, at en borgmester skal overholde gældende lov. Ligesom Hanstholmborgmesteren skal overholde loven, når det gælder at udbetale bistandshjælp i Frøstruplejren, skal en borgmester i Gladsaxe også overholde gældende lov. Og det er altså loven, folkeskoleloven, vi mener er grundlæggende forkert. Men at bruge det billige trick at fortælle, at hr. Erhard Jakobsen har været progressiv, og hvad ved jeg, ude i Gladsaxe, det må jeg sige er lige lovlig billigt.

Det, vi mener er fejlen ved dette lovforslag, er spørgsmålet om læseplanerne, som skal udarbejdes af skolebestyrelserne. Der står i det papir, som jeg har fået af undervisningsministeren – han var så venlig at give mig det – at det er skolebestyrelserne, der udarbejder forslag til læseplaner, og så indstiller de til kommunalbestyrelsen. Jamen det er jo næsten endnu værre, at de sidder og udarbejder dem.

Vi vil stille et ændringsforslag, der går på, at undervisningsplanerne skal fastsættes her, og de skal være ensartede. De skal være ensartede, således at hvis man går i 6.b. i Gladsaxe, så lærer man et minimum, så man kan flytte til Holstebro og gå i 6. klasse inden for hvert enkelt fag. Og når jeg siger et minimum, så kan det være 60 pct., det kan være 80 pct., det er ligegyldigt. Men vi må sikre os denne ensartethed, således at eleverne lærer det samme, og det gør de ikke med dette forslag. Det er svagheden ved det.

Svagheden er, at nu sidder forældrene i en skolebestyrelse og har indflydelse på, hvad deres børn skal lære. Så kan man sige, at forældrene nok vil skæve til den gode vejledende læseplan, som hr. Kirkegaard nævnte der ville komme fra undervisningsministeren. Dér vil jeg så sige, at jeg er ganske tryk, hvis de følger den i hovedparten, for jeg kender denne undervisningsminister. Men han sidder jo ikke evigt, og hvad så? Så kan der komme andre boller på suppen, og det er derfor, jeg gerne vil have en præcisering af, at eleverne skal lære et minimum.

Der er mange andre problemer, som skolebestyrelsen skal tage stilling til, og hvor er så sko-

[Bente Juncker]

lelederens rolle f.eks. med hensyn til kursusdelingen? Hvad vil der ske dér? Hvordan skal kursusdelingen foregå? Er det noget, der skal foregå, som det foregår nu nogle steder? Er det blevet ændret? Siger undervisningsministeren, at nu skal der stemmes fra fag til fag – det er jeg vidende om at det kan ministeren godt lide – eller hvordan skal det foregå? Der står ikke helt tydeligt, hvordan afstemningen skal gennemføres. Skal den gennemføres klassevis? Skal den gennemføres fag for fag? Det synes jeg er et åbent spørgsmål og et vigtigt spørgsmål, og jeg vil ikke undlade at nævne, at jeg godt ved, at diskussionen om kursusdeling/ikkekursusdeling er løbet af sporet, men man kunne da godt gøre lidt for at stramme det op, så det ikke kører helt af sporet.

Skolebestyrelsen har også stor indflydelse på udbudet af valgfag. Specialundervisning: Hvor er § 19, stk. 2, henne? Det vil jeg gerne spørge om.

Skolebestyrelsen har også indflydelse på, hvordan elevernes placering i klassen skal være. Er det ikke at overlape skoleinspektøren? Det burde da være skoleinspektøren, der tog sig af sådanne ting.

Når jeg siger det på den facon, så betyder det: Giver vi fra Folketingets side skoleinspektøren en stilling, som han egentlig ikke får? Hvordan vil denne afgrænsning mellem skoleleder og skolebestyrelse egentlig være? Det synes jeg er meget svært at se ud af dette forslag. At en skolebestyrelse skal tage sig af de overordnede ting, midlerne osv., er jeg helt enig i, men når man ser, at skolebestyrelserne skal gå helt ned, helt ned i de enkelte klasser og anfægtede lærernes metodefrihed, så synes vi, vi er langt ude. Centrum-Demokraterne har aldrig anfægtet lærernes ret til metodefrihed. Og der står direkte, at skolebestyrelserne skal gå helt ned i klasserne og begynde at vejlede dér. Det synes jeg er en farlig ting. Jeg synes, vi skal lade lærerne, der er uddannet til det, bruge deres metodefrihed, som de har lyst til, inden for lovens rammer.

Dette lovforslag agter Centrum-Demokraterne ikke at stemme for. Vi synes, det er et flydende »kan«-»kan«-forslag, og det vil munde ud i, at vi får et udbud af 2.000 forskellige friskoler, hvor intet grundlag er sikkert. Det eneste, der er sikkert ifølge dette lovforslag, er, at vi får en stærk skoleinspektør – hvis vi får det; det

håber jeg vi gør. Vi får nogle skolebestyrelser, som bliver sammensat af forældre og af det almindelige personale, og disse bestyrelser vil præge skolerne på sådan en måde, at vi vil få disse 2.000 forskellige friskoler. Til gavn for hvem? Ikke til gavn for de ca. 11 pct. af forældrene, der flytter hvert år. Det er nemlig 11 pct., der flytter mellem Give og Børkop, og hvad ved jeg. De vil være ude på herrens mark; de vil overhovedet ikke have noget som helst grundlag for at vide, hvad deres børn bliver undervist i.

Vi ønsker at stille de ændringsforslag, jeg nævnte, og bliver de stemt igennem, er vi villige til at se positivt på lovforslaget.

(Kort bemærkning).

Pia Dahl (FP):

Jeg kan egentlig godt forstå, at ministeren gerne ville have stoppet de korte bemærkninger; lige før var jeg lige ved at få en kort bemærkning, men jeg strøg den igen. Men jeg ville netop have lykønsket ministeren med, at han havde haft even til at formulere et forslag, som kunne samle flertal, og som i den grad kunne fortolkes forskelligt fra parti til parti.

Der er meget stor forskel på, hvordan teksten er blevet udlagt af Socialdemokratiet og af Det Radikale Venstre og af Det Konservative Folkeparti – og hvordan jeg har opfattet forslaget. Jeg glæder mig nu til at høre ministeren selv komme op og give os en grundig redegørelse for, hvad dette forslag egentlig reelt vil komme til at betyde. Jeg ved ikke, om vi så får karkludeversionen, men så vil jeg da udtrykke mit inderligste håb om, at det ikke bliver den version, hvor man har undladt at vride karkluden, for det synes jeg nok er den ubehageligste.

(Kort bemærkning).

Kirkegaard (KF):

Det er jo ikke ufestligt at diskutere med fru Bente Juncker, og derfor vil jeg heller ikke lade lejligheden gå fra mig. Jeg har tre bemærkninger til fru Bente Juncker.

For det første dette med hr. Erhard Jakobsen og hans borgmestertid i Gladsaxe. Jamen den stakkels mand skal jo overholde loven, sagde fru Bente Juncker. Ja, naturligvis skulle en borgmester det dengang, som han skal nu, men der er ikke noget i loven, der forpligter én til at

[Kirkegaard]

igangsætte en omfattende forsøgsvirksomhed, fru Bente Juncker, som hr. Erhard Jakobsen gjorde i Gladsaxe i sin tid, og som vi andre gudskelov lod være med. Det var det ene.

Dernæst læseplanerne. Jeg forstår fru Bente Juncker på den måde, at hun egentlig ønsker, at de vejledende læseplaner skal være bindende for alle skoler i Danmark. Det synspunkt kan man jo have sympati for, hvis man er glad for den vejledende læseplan. Men hvis nu man ikke er det? Fru Bente Juncker nævnte jo selv muligheden for, at der kan komme andre ministre end den nuværende. Der har også været andre ministre end den nuværende.

Vi fik f.eks. en vejledende læseplan i faget historie i 1981, som jeg ikke brød mig om, og som efter min opfattelse passede som fod i hose til en marxistisk historieundervisning. Der var vi så fornuftige i mit lokale område, at vi ikke tog denne vejledende læseplan. Hvis fru Bente Juncker fik sin vilje, havde vi været tvunget til det, og jeg tror egentlig, at hvis fru Bente Juncker i en stille stund får tid til at tænke sig om, vil hun også synes, det ville have været en dårlig idé.

Til sidst med hensyn til kursusdelingen: I øjeblikket er det sådan, at hvis alle procedure-regler følges – og så vil jeg godt sige undskyld til undervisningsministeren – får ansøgningen et gummistempel i Undervisningsministeriet.

Det nye bliver, at man undværer gummistempet. Til gengæld får man pligt til at spørge forældrene. Det anser jeg for en kolossal fordel.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelled (RV):

Fru Bente Juncker siger, at lovforslaget anfægter lærernes metodefrihed. Hvor står det?

(Kort bemærkning).

Bente Juncker (CD):

Hr. Kirkegaard stiller sig herop som konservativ og roser sig af det her og finder så, som debatten skrider frem, ud af, hvad det egentlig er, der er lavet om. Det er, at skoleinspektøren tilsyneladende har fået en stærkere stilling, og at der er nogle forældre i en bestyrelse frem for nogle politisk valgte. Det er det, det handler om. Så sagde jeg indirekte, men nu vil jeg godt sige det direkte: Hvorfor har Det Konservative Folkeparti ikke været med til at påvirke det her, så vi fik nogle fastere rammer?

Jeg har forud for debatten i dag læst, hvad fru Gerda Møller i 1977 sagde i Folketinget om den almindelige folkeskolelov, og det passer overhovedet ikke med det, hr. Kirkegaard siger i dag. Jeg har referatet af debatten dernede.

Jeg vil gerne sige, at det, der er godt ved dette forslag, er, at skoleinspektøren får en stærkere stilling. Det er da muligt, at der har været nogle forsøg ude i Gladsaxe, det kender jeg ikke noget til, men jeg ved, hvilken indflydelse en fælleslærerrådsformand havde før i tiden, og jeg synes, det er godt, at den indflydelse nu bliver stækket.

Vedrørende de faste rammer angriber jeg Det Konservative Folkeparti, fordi jeg ved, at de også vil have et mindstemål. Så nævner hr. Kirkegaard en historielæseplan fra før, undervisningsministeren kom til, nemlig fra 1981. Den kender jeg udmærket, for vi har nemlig lavet undersøgelser af læseplanerne for dansk, matematik, historie, biologi, og hvad det alt sammen hedder. Men jeg ved da også, at med den undervisningsminister var det, der kunne have været i dette forlig, hvis De Konservative havde spillet stærk mand, at vi havde fået nogle fastere rammer for undervisningens indhold, faste rammer på 60, 80, 75 pct., eller hvad ved jeg, så vi fik ensartethed og ikke 2.000 forskellige friskoler.

Det undrer mig – og det er ikke til hr. Kirkegaard – at jeg ligefrem kan blive enig med lærernes formand, hr. Martin Rømer, om dette. Han har jo i dagspressen bekræftet, at det bliver disse 2.000 friskoler, og peger præcis på det problem, som jeg har rejst her. Nu har jeg ikke mere tid. Jeg kommer igen.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi går tilbage til ordførerrækken i denne omgang.

Lysholm Christensen (KRF):

Det er folkeskolens styrelse, vi har til debat i dag. Folkeskolen er, som det fremgår af navnet, folkets skole. Det har den været igennem mange år. Sådan er det nu, og sådan vil det også være fremover. Det er den på mange måder. Det er den, fordi de fleste danskere har gået der som elev på et tidspunkt. Vi har vores erfaringer derfra. De fleste voksne danskere får også kontakt med folkeskolen igennem deres egne børn på et eller andet tidspunkt. De fleste kan snakke med

[Lysholm Christensen]

om folkets skole. Vi kan alle have en mening om denne skole. Alle børn har adgang dertil, og skolerne ligner hinanden fra sted til sted i hvert fald i rimelig udstrækning. Jo, folkeskolen er folkets skole.

Det foreliggende forslag til en ny styrelseslov hilser vi med glæde fra Kristeligt Folkepartis side. Vi erkender, at der nogle små punkter, som måske kunne have været klarere formuleret, men det ser vi på under udvalgsarbejdet. Hovedsigtet er i det mindste rigtigt.

Vi er af den opfattelse, at forslaget vil styrke folkeskolen netop som folkets skole. Det mål fremmer vi bedst ved at give forældrene større indflydelse på skolens dagligdag, og det er jo netop det, der sker her.

Nu vil nogle hævde, at folkeskolen, hvis dette her vedtages, ikke længere kan være folkets skole, fordi skolerne vil udvikle sig forskelligt. Her er det jo to forskellige syn, der støder sammen: et centralistisk og et decentralistisk.

Kristeligt Folkeparti har tillid til, at øget forældreindflydelse er til gavn for skolen. Vi tror på, at det er de fornuftige forældre, der bliver valgt, og at de vil arbejde til gavn for denne skole. Vi frygter ikke den situation, hvor skolerne vil udvikle sig i så forskellig retning, at vi ikke kan kende dem fra sted til sted. Vi mener i øvrigt, det er sikret med de krav, som er stillet fra Undervisningsministeriets side, og de vejledende læseplaner.

Vi tilslutter os altså hovedprincipperne i loven om forenkling, rammestyling, selvforvaltning og styrkelse af lederfunktionen.

Lærernes placering i billedet har jo været nævnt af mange ordførere i mange indlæg, og dér er det måske netop også, at teksten mangler en smule i klarhed. Vi ønsker ikke nogen ændringer af lærernes mulighed for at udtale sig om skolens forhold, det være sig både om det direkte pædagogiske og om det, der måske indirekte har med pædagogikken at gøre. Der skal stadig væk været et frugtbart pædagogisk forum på skolen, og det mener vi også der kan være efter de foreslåede regler, blot vi får præciseret lidt nærmere, hvorledes man skal klare valg af mødeleder, noget om funktionsperioder og opgaver, hvorledes man indkalder til møde osv., men det skal vi nok få sikret under udvalgsarbejdet.

Endelig et par små bemærkninger om lederfunktionen: Skolens leder er dog også lærer og

medlem af det pædagogiske råd. Man kan få en fornemmelse af, at lederen er en modpart i dette samarbejde. Det er kun tilfældet, hvis man selv ønsker at stille det op på den måde. Lederen er også lærer og er med i samarbejdet om alt, hvad der foregår på skolen.

Det er egentlig besynderligt at sidde og lytte til debatten i dag, hvor begrebet demokrati er inde i billedet på mange leder. Det er nærmest, som om vi ikke taler samme sprog, og det gør vi nok heller ikke. Hvis man slår op i videnskabelige undersøgelser om demokratibegrebet, kan man finde flere hundrede forskellige definitioner, og det er måske nogle af dem, der har været luftet i dag, og så er det ikke så sært, at det kniber lidt med at nå hinanden.

Jeg har hæftet mig ved, ikke så meget i debatten i dag, men i dagspressen, et par eksempler, som viser det paradoksale i dette, at man på den ene side siger: Det er fint, at forældrene får større indflydelse på skolen. Derefter siger man: Vi må så håbe, at det er de rigtige, der bliver valgt, at ikke de bliver for besværlige at have med at gøre. Hvad er det for et demokratibegreb?

Noget af det samme gælder om skolelederen. Man siger: Det er udemokratisk, at udtalelser fra det pædagogiske råd skal gå igennem lederen. Jeg kan ikke se det udemokratiske i det. Medlemmer af dette høje Ting er jo selv valgt til at arbejde i en struktur, der ligner denne noget, altså en slags pyramideform, hvor der er nogle i toppen, som må træffe de endelige afgørelser. Og når man har ladet sig vælge hertil, så må man vel have en vis tro på, at dette system kan fungere, og man vil vel ikke kalde det udemokratisk? Nej, det er en besynderlig debat.

Men nu har vi et godt forslag liggende, og vi vil arbejde på at få filet de sidste knaster af under udvalgsarbejdet.

Jeg vil slutte med at sige, at vi nu igen har oplevet en debat, hvor man kunne have lyst til at aflevere sin ordførertale som en kort bemærkning.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Når der skal skrives historie om dansk folkestyre i slutningen af dette århundrede, vil man kunne skrive: I 1970'erne og 1980'erne fik vi bloktilskud og selvstyre i kommunerne, i 1990'erne fik vi bloktilskud og selvstyre i skolerne og senere også andre steder.

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Forslaget drejer sig om at udbygge folkestyret, så der bliver øget folkestyre i folkeskolen. De, der får flere beføjelser, er de folkevalgte i skolebestyrelserne og i et vist omfang også de folkevalgte i kommunalbestyrelserne, fordi der flyttes magt fra ministeriet og amtskommunerne, og fordi vi nedlægger skolekommissionerne. Men disse folkevalgte i kommunalbestyrelserne er ikke arbejdsgivere, som lærerformanden kalder dem, det er folkevalgte, og derfor mener også jeg, at der er noget i vejen med Danmarks Lærerforenings demokratibegreb, som man kan læse det i forskellige annoncer i øjeblikket.

Dette, at vi øger selvstyret, viser sig i, at 50 paragraffer bliver til 9, og at 6 administrative lag bliver til 3. Det er ikke museskridt, det er store og konkrete skridt i retning af afbureaukratisering, som beviser, at når vi siger afbureaukratisering, kan vi gøre noget ved det, og Folketingets flertal kan samles om det. Det synes jeg lover vældig godt for den omstilling af vores velfærdsstat, som et bredt flertal i dette Ting ønsker.

Vi skal have målstyring og rammestyring i stedet for detailstyring. Detailstyringen begrænses. Det er det, der illustreres ved, at 50 paragraffer bliver til 9, og at 6 lag bliver til 3. Men målstyring skal vi naturligvis have. Mål, niveau og kvalitet er noget, der fortsat vedrører Undervisningsministeriet, og her skal vi ikke slække og decentralisere. Her skal vi måske snarere stramme lidt, sådan som vi netop har gjort med historielæseplanen fra 1984, som jo har et afsnit, der hedder »Centrale kundskabsområder«, netop for at undgå alt for store hvide pletter i elevernes viden. Vi skal videre ad den vej. Det drøfter man i alle lande. Det har vi også brug for at drøfte i Danmark.

SF har åbenbart gjort sig til nogle, der vil efterplapre, hvad Lærerforeningen har at sige i denne sag, og derfor vil jeg nu sige lidt til Lærerforeningen og dermed også til SF. Der var kun to punkter, der skilte de fire parter, da vi ikke kunne komme videre i begyndelsen af januar 1989, to punkter! Det ene vedrørte stemmeretten, det andet vedrørte mødeledelsen.

Hvorfor kunne vi ikke komme videre med de punkter? Fordi Lærerforeningen var uenig med både Kommunernes Landsforening og med forældreorganisationen, når det gælder mødeledelsen, og var uenig med Kommunernes

Landsforening, når det gælder stemmeretten. For øvrigt kunne man se af udtalelser fra fremtrædende medlemmer af dette Ting, at også ordførere, der har talt her i dag, i meget vidt omfang på disse punkter var uenige med Lærerforeningen.

Når en minister sidder med tre organisationer og de to mener ét og den sidste mener noget andet, hvad kan ministeren så gøre andet end at gå til Folketinget? Er der noget udemokratisk i det? Nej, selvfølgelig er der ikke det.

Og når så Folketinget bliver enig om, at man kan argumentere både for det ene og for det andet, hvorfor så ikke lade de folkevalgte i kommunerne finde den endelige model? Vi vil ikke opstille forbud mod hverken den ene eller den anden model, for det skal kunne gro frem, sådan som vi har god tradition for her i landet; der er heller ikke noget udemokratisk i det.

Jeg vil gerne slå fast med syvtommersøm, at når vi ikke kom videre på de to eneste punkter, der manglede, så var det, fordi lærerne var isoleret i forhold til de andre organisationer.

Jeg tror egentlig ikke, jeg vil sige ret meget andet, for debatten har været lang og omfattende, og alle har, så vidt jeg har hørt, fået svaret hinanden.

Jeg vil slutte med en enkelt bemærkning, som vedrører en lille indskudt sætning, som fru Hanne Thanning Jacobsen kom med, og som vedrørte en overskrift i Berlingske Tidende om enhedslæreruddannelsen. Jeg vil gerne for en ordens skyld sige, at det er en avisand. Sagen er, at man for 8 år siden afskaffede de pædagogiske specialer i læreruddannelsen. Nu drøfter man, om man skal indføre dem igen, fordi det muligvis er en illusion, at vi kan undvære, at man koncentrerer sig om det ene eller det andet. Det drøftes i Læreruddannelsesudvalget.

Selvfølgelig skal vi ikke have nye skel i folkeskolen, når vi er ved at nedbryde dem andre steder. Naturligvis skal vi have enhedslæreruddannelse, det er en dyd. Men når man på et seminarium kan vælge så mange forskellige fag, hvorfor skulle man så ikke også ligesom tidligere kunne vælge at blive ekstra dygtig, når det gælder småbørn? Det er jo tilsyneladende især dér, vi har problemer i læreruddannelsen.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Jeg vil gerne sige tak til ministeren, og jeg vil bare gøre en enkelt bemærkning. SF har gjort

[Hanne Thanning Jacobsen]

sig til efterplaprer, var udtrykket, ministeren brugte. Næh, det har SF ikke, det gjorde SF allerede ikke, da vi stemte imod folkeskolelovændringen i december 1988. Da var ministeren nemlig enig med Danmarks Lærerforening og uenig med SF. Denne gang har vi faktisk også plæderet for stemmeretten, ligesom en del partier i Folketinget har, så dér har vi heller ikke været enige med Lærerforeningen. Så jeg synes, ministeren gør SF uret.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 65:

Forslag til folketingsbeslutning om et udviklingsprogram for edb i undervisningen i folkeskolen og ungdomsuddannelserne.

Af Helle Degn (S) m.fl.
(Fremsat 14/2 89).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Forslaget er en revideret udgave af et tidligere fremsat forslag, som bortfaldt på grund af folketingsvalget i maj 1988.

Ved den behandling, vi havde sidste forår, var der enighed om intentionerne i forslaget, men ikke om, hvorfra midlerne skulle hentes, og hvordan programmet skulle styres. I den mellemliggende periode er forslaget om 10 mio. kr. ekstra så blevet til et forslag om 15 mio. kr. ekstra til edb-programmer.

Diskussionen om det gamle beslutningsforslag drejede sig næsten udelukkende om folkeskolen, og et af forslagene var, at folkeskolens udviklingsprogram skulle betale det nye. I det gamle forslag foreslog man et råd, som nu er blevet til en styregruppe, til styring af programmet med CPI – jeg kan ikke huske, hvad forkortelsen står for – som sekretariat.

Ved behandlingen var der ikke flertal for det, og hr. Korneliusen fra Socialdemokratiet sagde direkte, at han var ligeglad med eller kold over for, hvordan administrationen skulle foregå.

Vedrørende dette beslutningsforslag kan jeg tilslutte mig formålet, som det er formuleret, bl.a. fordi det passer så fint sammen med strategien på området, men jeg har stadig svært ved at se, hvorfor der skal afsættes ekstra penge til formålet, og hvorfor der skal være en særlig styring.

Vi har allerede taget en del initiativer, som ligger inden for formålet med udviklingsprogrammet. Der er udarbejdet idékatalog til inspiration af lærere. Brugerkurser for lærere bl.a. med udgangspunkt i idékataloget er ved at blive sat i gang. Der er generelle udviklingsarbejder under Folkeskolens Udviklingsråd, som indtil videre har støttet edb-projekter med 11 mio. kr. Der er sat forskningsprojekter om edb i undervisningen i gang. Og skolebibliotekerne støtter også integrationen af edb i undervisningen.

Alle disse aktiviteter kan vanskeligt gøres op i kroner, men der er tale om en ganske stor satsning, som igennem de kommunale og amtskommunale midler, der også anvendes, reelt resulterer i meget stor aktivitet både i folkeskolen og inden for ungdomsuddannelserne. Det er især projekterne under Udviklingsrådet, som har sat og vil sætte mange initiativer i gang.

Hensigten med beslutningsforslaget er – så vidt jeg kan se – at det skal styrke den danske programproduktion f.eks. på forlagene og i amtternes og kommunernes nye programudviklingsorganisation ORFEUS, uden at dette skal skævvride konkurrencen mellem offentlige og private programudviklere.

Hidtil har Undervisningsministeriet udviklet edb-programmer på Landscentralen, men netop nu overvejer vi jo at ændre dette forhold. I samarbejde med Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen overvejer ministeriet, om en del af de 15 mio. kr., som hidtil er